

DRŽAVNO TOŽILSTVO v LJUBLJANI

Poštnina plačana v gotovini

Došlo 31. III. 1930

LETNIK IV.

krat, prilog.

DOMAČI

PRIJATELJ

4.

CENA 7 DIN

Zgornja slika je posneta po originalu „Bol“, ki ga je izvršil kipar Dolinar V Ljubljani se je že jeseni osnoval keramični atelje „Keram“, ki si je nadel hvalevredno nalogo, da bo izdeloval reprodukcije originalov naših umetnikov. „Keram“ si je pridobil avtorske pravice za reprodukcijo petih originalov kiparja Dolinarja. Ti umotvori so velike umetniške vrednosti. Da pa omogočimo našim čitateljem in ljubiteljem keramične umetnosti nakup teh umetniških izdelkov po znižani ceni, smo izposlovali, da dobe naročniki naše revije posamezni kip po 250 Din. Do Velike noči bodo izdelani tile kipi: „Bol“ (velik 45 cm), „Sv. Krištof“, „Sv. Marija z Jezusom“ (velik 45 cm), „Sv. Magdalena pod Križem“, „Putifarka“ (velik 25 cm) in „Zapeljivec“ (velik 38 cm), ki se bodo razstavili v vseh večjih mestih. Oceno teh del priobčimo prihodnjic.

Gospa!

**Zahtevajte
pri
Vašem
trgovcu
samo
izdelke
tovornice
keksov,
biskvita,
vafeljnov
itd.**

B. PAUER, družba z o. z. Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 48.

„PROJA“ terpentinska krema daje usnju lep blesk ter ohranjuje usnje.

Kdor varčuje, uporablja edino „PROJA“ terpentinsko kremo!

Backin

Dr. Oetkerjev
pecilni prašek,
vanilinov sladkor,
puding, kreme in
kolači so najboljši!

Nova izdaja!
„Šolska knjiga“ (v
nemškem jeziku)
cena Din 15'—.

Dr. Oetkerjevi recepti:
Izdaja „P“, gratis,
„F“, ilustrirane
receptne knjige
(v nemškem jeziku),
ki jih dobite pri
svojem trgovcu, če
ne, pa direktno pri
tvrdki

Dr. A. OETKER,
d. z o. z., Marlbor
Priložite Din 5'— v
znamkah.

Naročnina za reviji «Domači prijatelj» in «Naš obzor» znaša za vse leto Din 60.—, za pol leta Din 31.—, za četrt leta Din 17.—, samo za «Domačega prijatelja» Din 40.—, za pol leta Din 21.—. Posamezna številka Din 7.—.

Izdajata konzorcija revij «Domači prijatelj» in «Naš obzor».

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravnništvo Emil Podkrajšek, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, Prule 11, in v Zvezni knjigarni, Šelenburgova ulica št. 7.

Cenjene naročnike, ki še niso plačali naročnine za leto 1930., prosimo, da nam po položnici, ki smo jo priložili prvi številki, nakažejo vsaj Din 17.— za prvo četrtletje. Kdor revij ne misli naročiti, naj na ovitek zapiše: «Ne naročim!» in naj reviji v treh dneh vrne, sicer je dolžan plačati naročnino. Vse cenjene naročnike pa prosimo, da pokažejo reviji prijateljem in znancem in nam sporoče njih naslove, da jim bomo poslali oba lista na vpogled.

**Pokažite naši reviji
znancem in prijateljem!**

L. MIKUŠ, Ljubljana

MESTNI TRG ŠTEV. 15

Dežniki

Na drobno! Ustanovljeno leta 1839. Na debelo!

KLISJEJE

vseh vrst za eno-
in večbarvni tisk

JUGOGRAFIKA

d. z. o. z.

Ljubljana, Sv. Petra nasip šte. 23.

„1919-1929“

„L'ORÉAL“

20 let znanstvenega dela, da se zavarujete pred postaranjem ...!

PRVI SIVI LASJE...?

To kaže, da se odrekate mladeniškem življenju!

Samo če hočete, pa ne dobite drugih sivih las!

FRANCOSKE BARVE ZA LASE L'ORÉAL

Vam jamčijo za popoln uspeh in neškodljivost!

L'ORÉAL SIMPLEX
(RAPID)

progresivna barva za lase z eno samo tekočino.

L'ORÉAL HENNE
v obliki praška
za frizersko uporabo.

L'ORÉAL INSTANTANE ŠTEV. 2

tekoča barva za lase, ki takoj deluje (tri, oziroma dve steklenički).

L'ORÉALINE neškodljiva
raztopina za regeneriranje
las. To ni barva za lase.

Brezplačna pojasnila daje zastopstvo **COSMOCHEMIA**, Zagreb, Račkoga ulica 7 a
Société Française de L'ORÉAL - Paris, Rue J. J. Rousseau 37

Med **7** prednostmi
ena :

*Slike za
izrezati!*

Praktično za perilo in lep dar za drage
malčke s slikami za izrezati daje

**Schichtovo
Terpentinovo
Milo**

Tajnost že nad 40 let

svojim neštetim pri-
jateljem osigurati
in ohraniti lepe
zobe, temelji
v posrečeni
s e s t a v i,
s katero se
odlikuje

SARGOV

KALODONT

Lepši zobje

František Langer:

Slepci

Robijev konjiček je tekel v lahнем diru in tiho po cesti, ki se je kakor trak vila skoz gozd. Konjičkova kopita so puščala za seboj oblake prahu in ozke odtiske podkev.

Predirjal je že nekaj milj. Ob obeh straneh se je razprostiral gozd, poln pomladanskega vonja, črn kakor dve zavesi. Pod nogami je bila razpeta cesta, kakor bi bila umita, in nad glavo pas neba, veselo moder.

Robi je jahal, jahal in na nekaj mislil, kdo ve na kaj.

Naenkrat je zapazil, da sede pred njim na cesti v prahu trije otroci. Moral je hitro zadržati z vajeti konja. Bili so trije lepi dečki okroglih lic, v oblekah z nazaj zavihanim ovratnikom, kakršne nosijo mornarji, najstarejši okoli dvanajstih, drugi kakih desetih in najmlajši morda treh let.

— S poti otroci! je zavpil nanje.

Vsi trije so se obrnili in dvignili roke proti njemu; njih punčice so se počasi obračale v smer, odkoder je prihajal glas, in iz njih okornega premikanja je spoznal, da so dečki slepi. Njih sinje oči so bile mrtve.

— Oh, revčki, je dejal in skočil s konja, ne genite se, da vas konj ne pohodi! Konj je zaregetal, kakor bi hotel povedati, kje stoji.

— On je na nečem prihajal, je vzkliknil najstarejši deček, in drugi so ponavljali za njim: «Na nečem je prihajal...» Robi jih je prijel za roko in odvedel s ceste tja na rob gozda. Trejtjega, najmlajšega, z drobnimi ustnicami, tako majhnimi kakor sesalce, je odnesel v naročju in ga nežno posadil na mah. Pogladil jim je lička, bila so mehka in bleda.

— Ne hodi odtod! je poprosil eden izmed otrok.

— Privedi nam sem tudi tisto svojo žival!

— Da, ne hodi proč in privedi jo sem!

Robi je storil tako. Privedel je konja, ga lahko pritisnil z roko in prisilil, da je legel na zemljo. Otroci so tipali okoli sebe s svojimi

ročicami in ga iskali, potem pa posedli okrog njega. Gladili so konjička po tilniku, nozdrvih in po hrbtu, konjiček pa je njih božanje sprejemal s tihim hrzanjem.

— Vam ugaja moj konjiček?

— O, prav lep je.

— Lep, kaj ga vidite?

Otroci so se smejali z zvonkim smehom in govorili:

— Kako je lepo voljna njegova dlaka!

— Roka polzi po njej, kakor bi drsela po vodi.

— Kako narahlo diha! Kakor kadar trava šelesti v vetru.

— In nič na svetu ni bolj gladkega kakor njegov nosek.

— Pa pravijo, da ga ne vidimo, so se zopet smejali.

Robi je osupnil.

— Ali najdete v vsaki stvari toliko lepote?

Otroci so molčali; niso ga razumeli. Zato je izpremenil svoje vprašanje:

— Ali se vam zdi na primer, da je vse okrog vas lepo? Ali se vam zdi pomlad lepa?

Oba starejša dečka sta odgovorila drug za drugim s pojočim glasom, le najmlajši je molčal in se igral s konjem.

— Ah, pomlad! Slišim, kako začne nekakšno čisto novo gibanje in šumenje. Slišim ptice, ki prepevajo piskajoče, dolge in dolge pesemce, in ves božji dan ne nehajo žvrgoleti. Druge slišim le redkokdaj, imajo nizek in otožen glas. Ponoči, kadarkoli se prebudim, slišim ptička, ki poje pesem v različnih glasovih, in potem še dolgo časa trepeče zvok njegovega glasu, vrvra slabotneje, dokler ne zamre... Včasih slišim tudi dekleta, ki si prepevajo po vrtovih. Prepevajo od zore do mraka, prepevajo o vsem, kar jim pride na misel. Katera izmed njih zapoje v mraku, ko se zrak že shladi, čudovito pesemco, ki je polna hrepenenja, kakor vrvanje tistega nočnega ptička.

— Jaz pa, kadar grem zgodaj zjutraj z doma, sežem v travo ob cesti. Hladna je od mrzlih solz, ki jih je izjokala noč. Kesneje čutim, kako me boža nekaj toplega. To so žarki solnca, ki vzhaja. Tedaj se začno solze na travi izgubljati. Če primem za mlade liste dreves, čutim, kako je vsak po svoje lep. Nekateri se upogne, ko se ga dotaknem, ker je preveč nežen in prožen, nekateri je porasel z dlačicami, ki so mehke kakor krtov kožušček, drugi je zopet trd in gladek kakor kovano zlato. Kadar grem mimo drevesa, čigar veje, polne drobnih listov, vise navzdol kakor gube plašča — vi mu pravite breza — se moram vselej podrsati ob njegovo deblo. Njegova skorja je tako gladka, tako lepo gladka — morda so tako gladka lica deklet, ki vsak večer prepevajo. In kaj šele cvetice, kadar se jih dotaknem! Tipljem njih drobne žilice, vsaka je obrobljena s cvetnimi listi, tipljem čašo, vse, vse . . . Čutim, kako so nekatere težke kakor iz svile, druge zopet lahke kakor dih. Včasih sem zagrabil že tudi metulja, pomladanskega metulja. Bil je ves prašen, in samo njegov prah mi je ostal na prstih.

— Drugič zopet, kadar grem v milo naravo, nas omamljajo najrazličnejše vrste vonja. Dobre jih razločujemo. Vsak vonj poznamo; tistega, ki plava nad travniki, tistega po grivah in tistega, ki ga izdihavajo bregovi potoka. Po vrtovih diši španski bezeg, glog in kostanji. Ah, in kadar zacveto lipe . . . Kako lepo bi bilo spati pod cvetočo lipo. Tudi vonj čebelnega medu poznamo in vemo, kdaj nam brenči čebela okrog glave. Gozd je poln vonja po smoli. Po njem uganemo, kje rasejo borovci, katerih dih je tako žalosten in globok, in kje rasejo jelke, ker je okrog njih v vzduhu nekaj veselega, in če pridemo do brinovega grma, ga spoznamo že od daleč, ima vesel in razposajen vonj. Nekoč smo bili na pokopališču in smo začutili vonj po cipresah. Bil je zamolkel in bolesten.

— Koliko veste! se je začudil Robi.

— Kaj mi, mi vemo le malo. Ko bi vi poznali Elo! Česa ta vsega ne ve!

— Kdo je Ela?

— Ela je naša sestra. Ni je tukaj, šla je dalje v gozd, kjer teče potok. Ela je rada na bregu in se igra z vodo. Potem pride po nas in nas spravi domov.

— Ali ona vidi?

— Ne, tudi ona ne vidi. Nihče izmed nas ne vidi, tudi mamica ne. Ampak Ela ima s seboj Miška.

— To je bržkone pes?

— Je, čisto majhen psiček. Ampak on vidi. Menda vse živali vidijo. Vendar pa on nič ne ve in ne more nič povedati.

Eden izmed dečkov je del roko k ustom in zaklical v gozd: «Ela, pridi no, nekdo je tukaj!» «Ela, Ela!» so klicali nato vsi trije.

Čez nekaj časa so se zaslišali koraki in lajanje psička. Iz gozda je stopila deklica, ki jo je vodil majhen, črn pes. Kar naprej je lajal.

— Miško, tiho bodi! so vpili nad njim otroci.

Robi je ves začuden gledal deklico. Do sitega je na njej napasel oči, ker je vedel, da ga nihče ne opazuje. Imela je svetlozeleno obleko, ki se je tesno prilegala k telesu, na vitko, valovito linijo bokov, na pas in na prsa. Iz širokih rokavov so gledale bele roke z nežnim zapestjem in iz obleke, ki je bila na vratu malo izrezana, bel vrat. Šarenici sta bili veliko bolj temni kakor pri nje bratih, bili sta skoraj vijoličasti, toda prav tako nedoločni, brez izraza, nemi.

— Kdo pa je pri vas? je vprašala.

Robi je sam odgovoril: «Prijahal sem na konju, in otroci so bili na cesti. Toliko da jih konj ni pohodil.»

— Dečki se vedno radi izgube. Toda sem nihče ne prihaja in se jim nič ne pripeti.

— Sedel sem mednje in pripovedovali so mi veliko zanimivega, za kar se prej še zmenil nisem.

— Verjamem, mi slepci vendarle marsikaj vemo.

Otroci so ji segli v besedo: «Ela, daj nam Miška, da gremo k potoku.» Vzeli so psička in odšli, držeč se za roke, da bi se ne zaleteli v drevo. Tudi Robijev konjiček se je vzdignil, kakor bi hotel iti za njimi, potem se je obrnil k jarku ob cesti in je pričel trgati travo.

Ela je sedla na mah, nekaj korakov od Robija.

— Tako nemirni so otroci, je rekla Ela. Sploh je zdaj v vsem polno nemira. Ali se vam ne zdi?

— Zakaj naj bi bilo polno nemira?

— Vsaj jaz ga v sebi čutim. Ali pa se mi morda samo zdi.

— Morda tudi ne. Pred leti, ko je vse brstelo, je bilo tudi meni prav tako čudno in nemirno pri srcu. Pojavilo se je vse polno vprašanj,

vsaka reč je napravila name globok vtisk. Kadar sem pogledal cvetočo jablano, mi je vselej zatrepetala vsa duša. Ob večerih nisem mogel poslušati žvižganje kosa.

— Tako, prav tako se godi tudi meni. In takšen nemir je povsod, naj grem kamorkoli, verjemite mi, v cvetlicah, pa tudi v brenčočih mušicah, ki sem jih slišala nad potokom. In zakaj je to?

— To je težko povedati. Tudi vam ne morem povedati vsega, kar mislim, in tako, kakor mislim. Ne poznam vas, in vi ne poznate mene.

— Jaz vas že malo poznam, je dvignila glavo k Robiju. Saj slišim vaš glas, ki mi zveni tako mehko. Vi me pa celo vidite.

— Lepi ste, Ela.

— No, vidite, da me poznate, je rekla mirno. Ah, pozabila sem, kako vam je že ime?

— Robi.

— Torej, Robi, zakaj so stvari, ki jih drug pred drugim skrivamo in ki o njih nečemo govoriti. Povejte mi, odkod je prišel ta nemir?

— Z ljubeznijo.

— Z ljubeznijo? To besedo poznam.

— Poznate jo? Je že precej vsakdanja.

— Meni nikakor ne. Še nikdar, kadar je kdo govoril z menoj, je nisem slišala. In vendar ima v sebi nekaj čudovitega. Letos spomladi sem jo prvič razumela.

— Vi pravite, da ste jo razumeli?

Prikimala je, kakor bi jo bilo sram. Dolge trepalnice njenih oči so se zaprle in Ela je povsila glavo. Med prsti je vrtila bilko, ki jo je bila utrgala.

— Nikarte misliti — slepo dekle! Sem pa le dekle. Kaj zato, če ne vidim. Spoznavam pač stvari na drug način, toda vendar vse spoznam. Vem in poznam vse, morda še predobro, in mi je prav zato tesno pri duši. Ko sem bila nekoč skrita pri potoku, sem slišala dekleta, ki so nabirala jagode in si pripovedovala o fantih, ki so se z njimi izprehajala prej ta večer. Tudi o poljubih so se menila in glas se jim je pri tem tresel. Njih poljubi so najbrže opojni kakor jazmin, po katerem boli glava, če ga ima človek ponoči v sobi. Drugič sem sedela gori ob cesti za šipkovim grmom, in ko so odhajali delavci s polja, so šli mlajši fantje s svojimi dekleti vedno malo bolj počasi za njimi. Slišala sem njih šepetanje in dihanje. In v takih trenutkih mi je bilo tesno pri srcu. Tako hodi okrog mene ljubezen...

Opazoval jo je. Med trepetajočimi ustnicami, ki so se pri vsaki besedi napol odprle, so se bleščali njeni drobni zobje. Govorila je prav potihem, glas ji je zvenel kakor besede nekoga, ki ga ni tam.

Nekaj časa sta oba molčala. Nato je izpregovoril Robi:

— Morda ljubite koga, kakor ona dekleta, ki jih večkrat slišite v gozdu?

— Koga naj bi ljubila? Nikogar ne vidim, nihče se zame ne zmeni, nihče me ne razume.

— Torej res po kom hrepenite?

Ela je po teh besedah zardela.

— Kako to veste?

— Slutim. To je ravno tisto bolešno pomladansko hrepenenje.

— Res je, to je najbolešnejše, vse drugo se laže prenaša. Jaz vam hočem povedati — pa ne mislite nič slabega o meni — jaz vam hočem povedati čisto vse, ker vi me razumete. Vi ste prvi, ki z menoj tako govori, kakor si želim in kakor bi videla... In ko bi ne povedala, bi mi bilo še huje. Napak bi storila. Mislite si, da bi morala skočiti v prepad, in da bi bil ta skok moja edina rešitev. Šla bi bliže in bliže proti prepadu, toda zdelo bi se mi, da ne grem prav. Premišljevala bi, ali naj se vrnem, toda vendar bi šla še malo naprej, tako da bi bila samo še za korak od prepada. Ali moje oči ga ne vidijo... Tik pred prepadom se obrnem in grem nazaj, ker se bojim, da sem šla v napačno smer. En sam korak bi me rešil — seveda na dnu prepada. Zdi se mi, da bi prav tega koraka ne napravila, ko bi vam vsega ne povedala. Ali me razumete?

— Razumem, je pritrdil Robi.

— Glejte, kadar gredo ti ljudje mimo, vedno... vedno le s težavo zadržujem krik, s katerim bi koga priklicala. Želela bi si, da bi prišel kdo izmed njih k meni, četudi diši po zemlji in potu. Hotela bi, da bi me razumel in prišel, me potegnil k sebi in poljubil.

Tedaj je Robi vstal in prisedel k njej.

— Razumel sem, je rekel.

Vzel je njeno glavo med dlani, jo prislonil na prsa in jo poljubil na sredo ustnic. Čutil je, kako so voljne, kakor listi žametaste rože.

— Vzamem te s seboj, je rekel, ali hočeš?

— Da, pojdem. Zdaj sem tako srečna, kakor bi se dopolnilo, kar je manjkalo. Vidim vas, Robi, v svoji duši, tako ste lepi! Poljubite me še in še...

Poljubil jo je nežno in rahlo.

— No, pojdiva, jo je povabil. Dečki bodo že našli domov, pes jim bo pokazal pot. Pojdiva, pojdiva!

Tlesknil je s prsti. Konj je zastrigel z ušesi in se postavil pokonci na cesto. Robi je vzela Elo v naročje in jo posadil na konja. V roke ji

je dal vajeti, sam pa je prijel za povodec in vodil konja.

Odjezdila sta počasi po cesti. Sedela je v sedlu vzravnan, kakor bi bila zamaknjena. Konci črnih čevljev so se dotikali roba zelene obleke.

Izpod konjskih kopit so se vzdigovali oblački belega prahu. Prevedel Dušan Podgornik.

Ksaver Meško:

*Blesteče zvezde, še bolj zagorite
in vsujte doli se name.
In kakor kraljici plašč brokatni
mi zavalovite čez rame.*

Obrekovana

*Ker glejte, do golega svet me je slekel,
oropal me vse je lepote,
udaril me z biči, umazal z vsem blatom
obrekovanja strahote.*

*A ve, ki ste čiste, ve dobro poznate
nedolžnosti moje sanje.
S kraljevskim ve ogrnite me plaščem,
v pozabe zaziblajte spanje.*

Mile Klopčič:

Bežna je pomlad nevest

(Kitajska narodna.)

*Za zlobno zimsko dobo sem sladkobo,
zlahtno sadje namočila.
Še več bila bi vložila,
toda ti si me, zvestobo,
nepremišljeno odbil,
preden si najslajše moje vžil.*

*Danes drugo, drugo snubiš, si nezvest,
nov te vabi cvet.
Bežna je pomlad nevest!
A ko zima pobeli nam svet,
ti morda bo žal
in boš moje sladko še iskal ...*

G. M. Vyskočil — Vladimir Severjanov:

Velikonočna povest

Jakob Zadrana se je rodil iz grešnega objema oskrbnikovega strežnika Renoha in kravje dekle Zadrane. Kravarici je bilo tedaj dvajset let. Bila je čedna in močna in je človeka kar mikala v greh. Renoh je ravnokar prišel od vojakov. Prezgodaj. Na vajah ga je udaril konj. Obvezali so mu nogo in ga spoznali za nesposobnega. Rana se mu je sicer zarasla, ali šepal je. Rekali so mu (morda zato) rjavi vrag, dasi ni bil rjav in je hodil o veliki noči k spovedi. Njegov bivši gospodar, oskrbnik veleposestva Ciprin, je vzela Renoha zopet v službo. Bil je z njim zelo zadovoljen.

Renoh je čistil oskrbniku konje in obleko in mu zvesto služil. Samo ob sobotah se je opil, ali to je imel že nekako izgovorjeno. Drugače mu ni bilo kaj reči. Ko pa je bila Zadrana sprejeta v službo, se je Renoh ne-

kam čudno izpremenil. Kjerkoli je mogel, se je k novi dekli prislinil in pritisnil ali vsaj doteknil se je je, če že ni bilo drugače ...

Zadrana se sprva ni upirala tej prijazni. Ko pa je spoznala, kam pes tace moli, je bilo že prepozno. Bila je prelestna poletenska noč. Zadrana se je spravljal v hlevu spat, ko se je nenadoma izluščil iz teme rjavi vrag ter kar naravnost k dekli.

Zakričala je. Krave so zamukale. To je bilo vse.

Prihodnjo pomlad je kravarica porodila sina. Položila ga je na seno v jasli in vzela jo je noč.

Od onega dne ni bilo po njej ne duha ne sluha. Otroka so se usmilile dekle in skupno zanj skrbele. Ko je zrasel in zvedel, kdo je

njegov oče in kako je mati s sramoto zbežala po svetu, je sklenil, da jo pojde iskat.

Tisti čas pa njegov oče ni bil več med živimi. Stara rana se mu je čez nekaj let ognojila in Renoh je izdihnil na zastrupljenju krvi.

*

Deset let je iskal Zadran matere. Vse zastonj. V teh letih brezuspešnega potepanja po svetu je postal iz njega cel potepuh in tat.

Prvič je prišel v ječo, ko mu je bilo dvajset let. Potlej se je temu privadil. Vedel je, da propada, a ni znal izrvati zla, ki je v njem glo-dalo. In vendar ni bil Jakob v duši pokvarjen. Samo razmere in okoliščine so napravile iz njega zločinca. V grehu je bil izpočet in ni prišel iz greha.

Preteklo je novih deset let, ne da bi se Zadranu posrečilo najti mater.

Domišljal si je, da je morda umrla kje od sramote in zaničevanja, pa se je začel maščevati svetu za krivice, ki jih je trpela uboga njegova mati.

Ko je bil štirideset let star, je ubil človeka, ki se je predrznil trditi, da je bila Zadranova mati vlačuga. Nihče mu ni smel kaj takega očitati. Bog ne daj!

Spričo porotnikov in dobrega zagovornika je bil obsojen na dvajsetletno težko ječo. Ko je Zadran prišel iz zapora, ga je bila sama kost in koža. Sušica je doglodala zadnji ostarenek zdravih njegovih pljuč.

Bilo je ravno pred velikonočnimi prazniki, ko je povsod v zraku in srcih toliko hrepenjenja po čistoti. Samo on edini, Jakob Zadran, je bil umazan na duši in telesu. Pa vendar — tudi v njem je bila tolika želja po očiščenju. Še mladenič je bil, ko je odšel v svet z najlepšim namenom. Hotel je najti svojo mater in delati zanjo. Imel je najboljše želje, a življenje ga je napravilo za zločinca.

Kaj za zločinca? Ali po pravici? Mar je bilo maščevanje zaradi neznanje, ali ljubljene matere tudi zločin?

Svež je tako sodil, ampak srce Zadranovo je mislilo drugače. Nihče ni smel brez kazni žaliti njegove matere, če je bila tudi največja reva. Nihče... Nihče...

Pri takem premišljevanju je čutilo Zadranovo srce nekakšno olajšavo. Bolesti so izginile iz prsi. Telo se mu je hotelo kar dvigniti nad vso sedanost.

Iz ust se mu je utrgal ozek pramenček osladne krvi.

*

Zadrana so prepeljali v bolnico. Zunaj se je vse pripravljalo na slovesno vstajenje in pozdrav pomladi. Jakob pa je umiral. Zdravnik mu je prisodil samo še dva ali tri dni. Zadran je vse to vedel, pa se ni bal smrti. Želel si je na tem žalostnem svetu edino to, da bi umrl na velikonočno nedeljo.

Stara narodna legenda pripoveduje, da kdor umrje na dan Jezusovega vstajenja, pride po njem v nebeško veselje. Zato so se vse želje Zadraneve zanašale na velikonočno nedeljo. Ko je vse žive dni zastonj iskal miru in očištitve, ju je upal najti vsaj po smrti.

Na veliko soboto se je pomikala procesija mimo okna bolnice. Ko je Jakob zagledal bandedero, je sedel na stranico svoje postelje in trikrat z močnim glasom zaklical: «Aleluja! Aleluja! Aleluja!»

O polnoči se mu je začelo blesti. Iz odprtih nebes so plavali k njemu angeli z zlatimi perotmi. V srebrnih posodah so nesli rajsko sadje in mu rekli: «Na, vzemi in jej, ti sin bolesti in prevar! Vzemi — in uživ v svoj blagoslov!»

A najkrasnejši izmed krilatcev je pristopil k Jakobu, mu položil roko na čelo.

Tisti hip je bilo Zadranu kakor da mu je vsa pozemeljska teža padla s telesa.

«Kdo si?» je vprašal tistega, ki se ga je doteknil.

«Tvoj prijatelj!»

«Nisem imel do danes prijatelja!» je vzdihnil Zadran s solzo v očeh.

A ko so se mu oči v solzah zaprle, se je Jakobu prikazal nov čudež.

Sredi angelov je prihajala ožarjena in ne navadno lepa ženska, ki je bila vsa v belem krilu.

V tem trenutku je Zadranu od ginjenosti zatrepetalo srce.

«Moja mati!» je planilo iz Jakoba, nakar je stegnil roke proti njej, ki se mu je bližala.

*

To so bile zadnje besede Jakoba Zadrane.

Ko je drugo jutro stopila usmiljenka v bolniško sobo, je ležal Jakob Zadran v postelji — mrtev...

Tam doli v mestu pa so slovesno peli veliko-nočni zvonovi!

Zorko Prelovec

(Ob 20letnem jubileju.)

Iz Logatca te pelje pot vstran mimo Hotedršice še po dokaj ravni cesti. Od Godoviča dalje pa pada pot v ozko globel z nevarnimi ovinki in strmimi serpentini. Vse okrog je ozko stisnjen hribovit svet, in človeku se dozdeva, da drži v podzemlje. To je Zala, ki pelje v Idrijo, skrito v kotlini in zaklepajočo v svojih globokih rovih ogromno bogastvo živosrebrne rude. Zaprt in samosvoj je ta kraj. Človek je tu navezan na človeka in idrijski rudar ima mnogo časa za premišljevanje, opazovanje samega sebe in svoje okolice. Kakor voluhar rije čez dan pod zemljo in se pod večer z acetilenko na prsih prikaže iz rova. Kos rudninskega sklada postane in prav tako neobsekan, a pristen je kakor le-ta. Idrijčan je originalen, malce porogljiv in bistrogled. Svoje mestce je ohranil kot zgodovinski arhiv z nedotaknjnimi stopinjami stoletij. Francoska okupacija, nemška doba in preporod — vse to je zapisano v idrijski hiši, pokriti z lesenimi deščicami. Na Rakah, v komuni (mestni h'ši) živi in v starih običajih in življenju se ohranja.

No, pa vse to je bilo včasih. Zdaj so tam doli Italijani...

V tej stari Idriji se je v veselem predpustnem času leta 1887. rodil Zorko Prelovec. Živosrebrne rožnice so mu določile v dar fantovske nageljne in živordeče rože, a mu v dušo položile tudi trpko pelinje, ki pa ni prerastlo bohotelega cvetnega vrta. Poleg rož mu je bil namenjen škant (gosli) in taktirka. Kodrasto glavo je imel pa bistre oči. Samosvoj samotar je bil določen za vrvečo sredino sveta, kipečo življenjskost mu je odvajal tok neumorne pridnosti in dela. Še mlad je rad maševal, a šel bi bil v lemenat.

«če bi b'la kamerca cerkev
in dekle oltar...»

Ze ga vidimo modrovati na «Tobakovem gričku» pred farno cerkvijo sv. Barbare, rajši stiska k sebi škant kakor suhoparne knjige in že sklada ponarodelo «Jaz bi rad rdečih rož...». Zbira kot dijak okoli sebe pevce Bralnega društva, vodi orkester in komponira zanj vesele, mlade stvari. To je čas maršev in valčkov, vivace v sinfoniji namenjenih nam dni. To je pravica dvajsetih zornih let.

Pesem in lok sta ga spremljala tudi v gimnazijskih letih v Kranju in Novem mestu — intermezzu študijske dobe. Doma v Idriji skonča realko in leta 1909. ga pripelje pot v Ljubljano za ljubim kruhkom. Zamenja durove in molove skale s skalami obrestnih števil v hranilniški službi. Čeprav je ves točen, vesten in bratski v tej kakor v oni stvari — živosrebrna žila ne miruje. V Ljubljani je osrče glasbeno-kulturnega žitja Glasbena Matica. Podjetnega in korajžnega fanta sprejme oče Hubad. Zorko vstopi v zbor, nadomestuje «očeta», a razmere in naša revščina mu ne dovoljuje, da bi se ves posvetil temu, za kar je bil rojen: muziki. Uči se, opazuje, dela. Organizira pevski pokret. Z vedno zdravim instinktom doume, da je konec omiznega petja, narodnih veselje in praznih navdušenih davorij.

V letu 1910. prevzame pevsko društvo «Ljubljanski Zvon». Tekom 20 let svojega dela je poleg Hubada najdalje izdržal pri pultu. In še je ves mlad.

Dvajset let! Začeti orati v puščavi, sredi razgibanega koncertnega življenja s peščico pridnih in vnetih obrtnikov? Zorko Prelovec še nikdar ni kaj začel in ne skončal. Neuspehi ga niso utrudili. On je kos idrijskega rudninskega sklada. A on zna tudi čudovito pobožati. Z «Doberdobom» slovenske fante-vojake, z drugimi pesmicami hrepeneče dekline ali ljubečega dečaka. S trpko-mehkim spominom zajame ljudsko dušo, ki jo pozna in razume. In ljudstvo ga ima zapisanega za svojega.

Leta 1913. se je poročil z ljubko Nino, roj. Kozlevčar. Z ene strani Šentjakobske cerkve je prišel ženin, z druge nevesta. A Zorko se je tudi doma vedno znašel na sredi.

Vojni čas ga je pognal po svetu. Z bridko sabljico je pretolkel del Ogrske in se dalje časa mudil v Pragi vse prej kakor junaško razpoložen za osvajačne boje avstrijske posilidržave. V glavnem mestu slovanske muzike je zaplaval v pravo vodo. Zveze z uvidevnimi češkimi zdravniki, iznajdljiva idrijska glava, petje in dveletna krasotica — hčerkica Vojka — vse to ga je obvarovalo fronte. Vmes pa je zlagal pesmice druge... A njega je gnalo domov. Le v svoji domovini se ves izživlja. Doma je njegovo pravo torišče. Po prihodu Adamiča iz Rusije dvigne svojo glasbeno društveno založbo in ureja ogromno produkcijo zborovskega mojstra-komponista, ki mu je bil vedno vnet sodelavec in prijateljski pospeševatelj.

Za «oddih» piše glasbene ocene in artistično vodi pevsko Zvezo v neštetih nastopih.

Znova in znova pa ga povsem zajema delo v zboru. Iz neznatnega «delavskega», a tudi «narodnega» društva dvigne «Ljubljanski Zvon» med prve koncertne zборе v Sloveniji.

Na svet je Zorko prinesel zdravo sodbo, hladen preudarek ga je obvaroval razočaranj in živa ljubezen do stvari mu je kljub oviram delala pot med široke plasti ljudstva, kateremu je zvest po svojem delu in značaju.

Ce pregledamo dvajsetletno pot te markantne osebnosti je zapisana v tehle dveh glavnih smerih. Organizacija in glasbena reprodukcija. Njegove pesmice in ljubljene narodne popevke, ki jih je v harmonizaciji iz naroda nabral in nenališpane izročil narodu nazaj — pa so dehteč šopek na njegovi delavni mizi, posvečeni umetnosti.

Prelovec je ustanovil «Zbore» in v njih tekom šestih let zbral dobršen del vokalne produkcije, ki služi času in deloma tudi bodočnosti.

Njegovi programi so vedno napredek in novost, skrbno se gibajoči v mejah lastne sile, a vsi se izerpajoči v teh mejah.

Zorko Prelovec je ljudski dirigent. Na množico vpliva sugestija njegove mlade volje, kipeče navdušenje, a tudi mirna preudarnost.

Zorko Prelovec je organizator. S Hubadam je združil slovenske pevske zборе v enoto, ki ji daje smer. In petje je Slovencem živ del narodne kulture. To so nam povedali tudi drugje...

Vem, da bo Zorko Prelovec zamahnil z roko... Odkrito pa mu povem kot prijatelj, da — čeprav ne ljubi zvonkih besedi — naj si za vso trudapolno pot ne obeta

Ivo Peruzzi:

Dr. Ivan Karlin

(K 10letnici «Orkestralnega društva Glasbene Matice».)

V ponedeljek, dne 10. marca 1930., je Orkestralno društvo Glasbene Matice z jubilejnim simfoničnim koncertom proslavilo desetletnico svojega obstoja. Na sporedu je bila César Franckova Simfonija v treh stavkih, L. M. Škerjančev Preludij in Scherzo ter Franc Liszt: Klavirski koncert v es-duru (Ivan Noč) s spremljevanjem orkestra. Dirigiral je L. M. Škerjanc. Odlični poset izbranega občinstva je pokazal, da občutno primankuje orkestralnih koncertov v Ljubljani, dokazal pa je tudi simpatije, ki jih uživa društvo ob prvi desetletnici. V predvojni dobi je Slovenska Filharmonija pod vodstvom Václava Talicha, danes dirigenta cvropskega slovesa, uspešno vršila propagando instrumentalne muzike in dosegla lepo višino. Talich je odšel v Prago in omenjena glasbena panoga je ostala zopet pastorka, prepuščena vojaškimi godbam ali ambiciji kakega opernega dirigenta. Dosegli so se častni in lepi uspehi, a stalnega orkestra z izrecno gojivijo simfonične glasbe po vzorih velikih filharmonij je nedostajalo. Slovensko koncertno življenje se je razvijalo enostransko in neharmonično v reproduktivnem, a tudi produktivnem pogledu. Po prevratu se je na pobudo idealnega muzika in glasbenega esteta osnovalo Orkestralno društvo pod okriljem Glasbene Matice. Prvi koncert dne 9. decembra 1919. je bil od javnosti in kritike radostno pozdravljen.

Temelj temu društvu je položil njega idejni oče, gospod dr. Ivan Karlin, častni član Orkestralnega društva.

V njegovi osebi je združena izredna pridnost, dosledna vztrajnost in neomajna energija. Že od mladih nog je gojil vijolinski študij in petje. Med svetovno vojno se živahno udejstvuje v slovenskem glasbenem življenju v Trstu in soobnavlja v letu 1918. tržaško Glasbeno Matico.

vile ob morskem nabrežju... ali cekinov grad na oblakih. Bojim se celo, da je mnogo rodoljubnih ljudi, ki mislijo, da je vse to delo prijetna zabava. Res je duša s pesmijo umita solnčnosvetla in radostna. Nosi v sebi zadoščena in ga sprošča naven. Toda časi «zaslug» so minuli... Namesto zaslug imamo delo. Vojna nas je naučila molčati, mir pa prijeti za motiko.

Naj bi naš idrijski muzikalni rudar še dolgo prinašal na dan žlahtno rudo naših pevskih prostosledov v čast idrijske fare, slovenske pesmi in ljube nam domovince!

Sodeluje v kvartetu ravnatelja Glasbene Matice Topića na zelo uspelem koncertu in marljivo pomaga v njegovem orkestru do svojega odhoda iz Trsta.

Prišedši v Ljubljano spozna našo instrumentalno revščino in kmalu se loti dela, da obnovi to važno glasbeno panogo. Dr. Karlina dom je zbirališče vnetih instrumentalcev. Ustanavljajo se kvarteti in goji komorna muzika. Zasnove o ustanovitvi društva pa ne izpusti izpred oči.

Ko pridobi direktorja Hubada za svojo idejo, skliče ustanovni občni zbor, sestavi pravila, zbira idealne ljudi in pričinja s skušnjami. Ne straši se nobenega truda. V svoji osebi združuje spočetka funkcije predsednika, tajnika, blagajnika in arhivarja. Osebnobiskuje ljudi, nabavlja notni material in skrbi za instrumente.

Vrši torej tudi delo gospodarja.

Njegov neumorni trud je poplačen s prvim koncertom in zaeno s prvim uspehom. Obupni časi so mnogokrat trkali na dr. Karlinovo odpornost. A z občudovanja vrednim optimizmom je premagal vse težave, ki so se pojavljale zlasti pri fluktuaciji članstva in dirigentov. Preko prvih kriz raste društvo navzgor. Podlaga je trdna in cilj je čist. Brez dr. Karlina pa bi ne bilo 10letnice Orkestralnega društva, ki je tekom obstoja izvedlo 20 samostojnih koncertov in 17 koncertnih nastopov, na katerih so se izvajala vsa pomembnejša dela domače in svetovne glasbene produkcije. Dr. Karlin skrbi tudi za strokovno izobrazbo svojega članstva. Ustanovil je Glasbeno čitalnico in nabavlja strokovno literaturo o vijolini.

Sam je učitelj violine na šoli Glasbene Matice in daje tudi privatni pouk v tem instrumentu. Svojo glasbeno znanje izpopolnjuje s študijem novih instrumentov in se zanima za težko in lažjo (jazz) sodobno glasbo. Dr. Karlin se udejstvuje tudi kot predavatelj in glasbeni pisec (tema o vibratu). Od prevrata je arhivar Glasbene Matice, odbornik Filharmonične družbe in glavnega odbora Glasbene Matice. Z besedo in peresom neguje, a če treba, tudi uspešno brani svoje ljubljeno dete — Orkestralno društvo.

Društvo je vršilo svojo propagandno misijo tudi z uspešnimi obiski province, kjer se je izvajala zlasti lažja komorna muzika.

Želimo g. dr. Karlinu in Orkestralnemu društvu, da nam bodočnost prinese v okviru Glasbene Matice novo, popolno slovensko filharmonijo, ki jo bodo iz srca veselili vsi ljubitelji naše glasbe. Najbolj strma pot je prehojena, napredek pripada bodočemu rodu Jugoslovanskega konservatorija. Prepričani smo, da bo ta rod prav upošteval in vzljubil delo dr. Ivana Karlina, dirigenta Škerjanca in njegovih 44 neomajnih sodelujočih članov ob prvi desetletnici.*

* Dirigenti Orkestralnega društva Glasbene Matice od leta 1919.: Jeraj Karol (1919—1923), Michl Josip (1923 do 1924), L. M. Škerjanc (1925—1926), Emil Adamič (1925 do 1926), Emil Adamič in L. M. Škerjanc skupno (1926 do 1928), L. M. Škerjanc (od 1928. dalje).

Slavko Osterc

Slavko Osterc je absolviral študije na konservatoriju v Pragi, kjer je bil učenec V. Nováka, K. B. Jiraka, O. Ostrčila, S. Křička in A. Hába za skladbo in dirigiranje in Pujmana za operno režijo in dramaturgijo. Sedaj je učitelj glasbe na konservatoriju v Ljubljani.

V Pragi je napisal nekaj samospévov, 8 anekdot za glas in enajst instrumentov (Chaplinove anekdote), pasacaglia in fugo za kvartet, 4 karikature za piccoloklarinet in fagot, četrtrtonske preludij in fugo za klavir. V Ljubljani je skónčal več samospévov, zborov, koncert za gosli in 7 instrumentov, napisal je scenično muziko za Novačanovo dramo «Herman Celjski», opero-odejanko «Iz komične opere», dvoglasno suito za klavir v štirih stavkih, četrtrtonske silhete za godalni kvartet, requiem, sedaj je pa dokončal opero «Krog s kredo».

Komorno glasbo piše pretežno v polifonu; vsakemu instrumentu pušča prost razvoj, harmonsko se izogiba vseh šablon, trozvokov, septakordov itd. Harmonске tvorbe smatra za rezultat več melodij, ki se srečajo. Melodično se izogiba obrabljenih intervalov: terc, sekst in kvart. Ritmično rad menjava takte in istodobno druží sode in lihe ritme; ljubi gibanje skozi vso skladbo, je originalen in interesanten.

V samospévih daje klavirju oziroma spremljajočim instrumentom vsaj toliko besede ko pevcu. Ne ponavlja teksta nikdar, klavirski stavek je prozoren in lahak — homofon. Tako zvaníh konsonanc ne priznava, niti na koncu ne.

V zborovskih skladbah je atonalen. Je polifon, oblika ABA, B je ekspozicija fuge. Uporablja zborovska glisanda in z njimi tudi zaključuje.

Opero «Iz komične opere», ki jo je v lanskí seziji uprizorilo ljubljansko Narodno gledališče, je predelal na tekst francoske komedije. Tu menjava polifoni slog s homofonim in uporablja ostinate. Opero odlikuje harmonska popolna svoboda, medtem ko se melodika nekoliko prilagoduje tekstu. Uporablja komorni orkester, največ opravka imajo lesena pihala. V operi nastopajo

štiri osebe, ki pojejo, recitirajo, deklamirajo in govorijo v melodramu. Dejanje je do skrajne lapidarnosti zgoščeno.

Osterc je v svojih skladbah nagnjen h groteski in fantastiki, ne mara lirike in sovraži romanticizem, ki se mu zdi kopija. Njegov slog odlikuje ritmična živahnost ter melodična in harmonična brezobzirnost. F. D.

Matija Bravničar

Matija Bravničar se je šolal pri živi muziki, a tudi pri radirki in svinčniku. V «Klubu mladih» je priredil tri kompozicijske večere z izključno lastnimi skladbami; leta 1925. pa je priredil skupno z mojstrom Marijem Kogojem kompozicijski večer.

Bravničar je napisal okrog 30 klavirskih skladb, 25 samospévov s klavirjem, 1 vijolinsko sonato, sedaj je pa skónčal operno farzo «Pohujšanje v dolini šentflorjanski».

Je ekspresionist, ki komponira atonalno in gradi svojo muziko arhitektonsko. Njegove skladbe so vsaka zase svoj organizem, v obliki neizprosno logične in koncizne v izrazu. Vsaka skladba mu je rešitev kakega problema, pa bodisi formalnega ali kompozitivnega. Operna farza «Pohujšanje v dolini šentflorjanski», ki jo uprizori ljubljanska opera še to sezono, nima s tako zvano opero ničesar ali zelo malo skupnega. Nima arij, nima opernih finalov ali opernih ansamblov.

Bravničar zanikuje vse šolske učenosti in jih v svojih skladbah ne trpi. Zaveda se, da je materija v umetnosti premagljiva tudi brez šolskih klopi — vse drugo pa, kar je pri ustvarjanju edino važno, pa itak ne more preletiti v kri šolska znanost. F. D.

Gledališki pregled

OPERA.

Kljub najnovjšim «odkritjem» o sladkobni muzikalni preračunljivosti in sentimentalnim efektom — je Puccinijeva opera «Bohème» znova užgala v prav dobri novi zasedbi.

V četrtek, dne 6. marca, je kulturni slovanski svet proslavil 80letnico rojstva učitelja, vzgojitelja in osvoboditelja češkoslovaškega naroda, Tomaža G. Masaryka, rojenega dne 7. marca 1850. v moravski vasi Hodonin. Vse njegovo življenje je bilo v skladu z njegovimi nauki. Kot sin cesarskega kočijaža je prehodil vso težko pot od kovaškega in ključavničarskega vajenca do prezidenta republike. Spoznal je tujino, da je vzljubil domovino. Razumel je najbednejše, bil je neizprosno borbni človečanstva in resnice. Vedno dosleden v svojem prepričanju, je zagovarjal treznost in postavil trdno rodbinsko življenje kot podlago države. Sam si je ustanovil vzor-družino. Vojna mu je bila sredstvo v doseg politične in duhovne svobode svojega naroda. Nastopal je proti vsaki kulturni (Kraljevodvorski rokopis), pravni (Friedjungov proces) in družabni laži ter krivici.

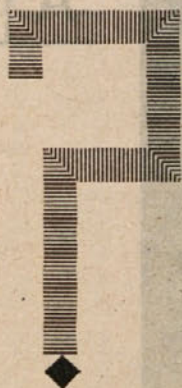
Brezobzirno je podiral nacionalne malike in združil v sebi vse lastnosti filozofa in realnega politika v doseg uedinjenja svojega naroda. Večina slovansko orientirane predvojne mladine je stala na njegovi strani tudi pri nas (narodno-radikalni pokret).

Življenje posameznika in življenje naroda mora biti osnovano na etiki, ljubezni in resnici. S temi načeli je postal Masaryk državnik svetovnega slovesa in zagovornik vseobče ideje miru in sprave med narodi.

Ljubljana je Masaryka počastila v internem delu proslave s svečano akademijo v opernem gledališču ob udeležbi najizbrancejše publike. Operni orkester je odigral ouverturo «Libuše», mešani zbor Glasbene Maticice je

(Nadaljevanje na strani 97.)

**KDO
POZNA
NAJVEČ
FILMSKIH
IGRALCEV**

V prejšnji številki smo prinesli dve, danes pa prinašamo še tri skupine filmskih zvezdnikov. Kdor vse pogodi, naj pošlje imena naši upravi, Prule štev. 11. Za nagrado je določen gramofon. Dobi ga tisti, ki bo izžreban. Pravico do nagrade ima vsak naročnik, ki ima za vse leto plačano naročnino. Rok do 5. maja t. l.

Zgornja slika nam predstavlja tekmovalke za naslov «Miss Universum».

Desna slika: Moderna frizura.

Spodnja slika: III. skupina filmskih igralcev.

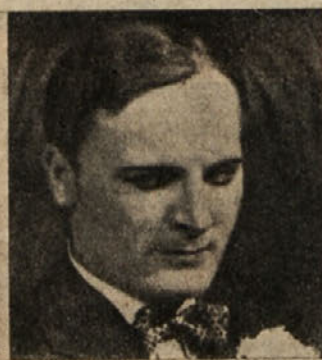

L
E
P
O
T
A

L
-
N
-
J
E

Spodnja slika:
IV. skupina film-
skih igralcev.

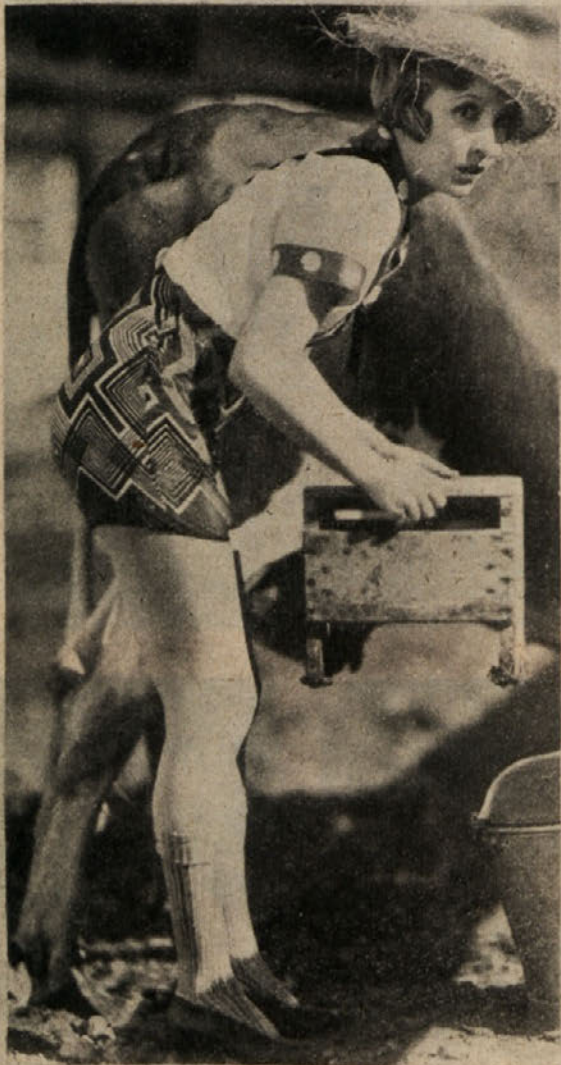

Spodnja slika:
V. skupina film-
skih igralcev.

Lepotice platna

1.) Mary Brian. 2.) Anita Page z moderno ogrlico iz modrih draguljev, povezanih s srebrnimi sponami. 3.) Bessie Love molze kravo. 4.) Renée Adoré s pomladanskimi ivrčami.

«Nama služita, kar se tiče kuhinje in gospodinjstva, za one pa bržkone vohunita za nama in jim hodita na roko, da bi te laglje zasačili... Zato bo jutri prva najina naloga, da jima dava slovo.»

Sedaj sva prislanjala ob vsako okno mize, naslonjake in stole. Ivona je vodila početje.

«Zadnja pregrada je manj visoka od drugih», je opozorila. «Ako bi ji postavila na vrh še uro s kamina?»

«Kdo ve kaj trdnejše ne bo zato», sem pripomnil.

«Trdnost nima nobenega pomena... Pomembno je to, če bi kdo vse prevrnil, odpiraje okno, da bi napravil zadosti trušča in naju zbudil... Spala bova ko klada po takšnem dnevu...»

«Da se vrnem na služinčad, rekla si, da ju bo treba jutri zjutraj odsloviti... Kam pa?»

«Kamor se jima hoče!»

«Misliš reči, da ju je treba spoditi iz službe? Kaj pa če sva se zmotila? Če nista plačana od naših protivnikov?»

«Mi je prav žal! Na cesti ne bosta... Deset služb je za enega slugo... Pa saj jima napraviš dobro izpričevalo... in za osem dni jima daš plačo, to se razume...»

«Toliko da nisem izpustil ure, ki sem jo skušal postaviti na vrhu barikade...»

«Kako? Jaz naj ju vržem na ulico?»

«Naj ti ne mrzi! Pa pusti! Opravim jaz! Sedaj pa pridejo vrata na vrsto... Ampak poprej...»

Vzela je svoj samokres v roko, jaz pa sem se oborožil s tobačnico in pogledala sva pod postelje, v zidne omare in celo v peči, pri katerih je bil zaslanjalnik spušččen, kajti zakurila še nisva bila. Brkljajoč po veliki borovi omari, ki je stala v moji umivalnici, sva z veseljem opazila, da je bilo to nekakšno obešalo, kjer sta viseli dve čisto novi obleki in površnik, primerni Elzearu Philibertu in po temtākem tudi meni.

«Sedaj, ko sva gotova, da sva čisto sama doma,» se je oglasila Ivona, «narediva z vrati, kakor sva naredila z okni.»

Ali najprej sva potegnila ključce iz ključavnice. Ponovno sem se domislil Knickerbockerjevega hotela, kjer so kloroformisti odprli vrata s tem, da so odzunaj z vlomilnim orodjem ščipali konec ključa. Šele potem sva se spravila na zgradbo novih odrov.

Ko sva končala, se je Ivona ugriznila v ustnice.

«Kako sem neumna», je rekla. «Morala bi bila misliti na to, da bi bila vzela nekaj sveč, ki so v salonu. Tukaj jih ni, zdaj pa je prekasno... Ako bi hotela ven, bi bilo treba razdreti lepo delo, ki sva ga zdajkar izvršila... Hvala!»

«Čemu pa si želiš sveč?»

«Da bi vso noč ena gorela... Prižigala bi jih eno za drugo...»

«I, kar električno žarnico pusti prižgano.»

«Saj to tudi mislim storiti... Ampak sveča bi bila za tedaj, ako bi zlohota roka zaprla števec v kuhinji ali pretrgala žico na katerem koli mestu...»

«Hudirja!»

«Lahko noč, boter!»

«Lahko noč, malček moj!»

Poljubil sem jo na ponujeno čelo in Ivona je odšla v svojo sobo.

«Slišiš, boter», je pričela vnovič, ko se je slačila, «mar ne stoji steklenica vode v tvoji umivalnici?»

«Menda... Jo hočeš?»

«Ne. Izprazni jo in položi jo na nočno omario poleg tobačnice. Dvojno orožje je boljše kakor enojno. Ako te kdo napade, pograbiš steklenico — tudi vinska lagev je pripravna — za vrat, jo razbiješ ob marmorju, zidu ali ob čemer koli, pa vržeš ostro črepino napadniku naravnost v obraz...»

Šel sem po steklenico in jo postavil na dosegljaj.

«Ampak kje si pobrala vsa ta strahotna navodila za boj?» sem dodal in se medtem slačil.

«V romanih Leona Groka... Ah! V postelji! Še enkrat lahko noč, boter!»

«Lahko noč, dragica!»

«Slišiš, ako bi lektrična žarnica ugasnila, se bo treba paziti... Sicer pa upam, da se bova takoj predramila, če bova nenadoma v temi...»

«Bodi brez skrbi! Saj jaz bom spal samo na eno oko, drugo bo pa odprto in svetloba ga bo obsevala...»

«Pa vendar se ne bi kazalo preveč razburjati... Lahko bi bil prazen strah... Tvorница ima večkrat nezgodo, veš...»

«Na to pa nisem mislil! Oj, gotovo bi prej ali slej nastopil tak zastanek in vse bi po hiši ugasnilo, jaz pa bi se grozno bal, češ, napad se pričinja...»

Moja varovanka ni več govorila. Slišal sem, kako diha... Zaspala je.

«Ivona!» sem zaklical.

Nekaj sem ji moral povedati. Hotel sem se z njo še nekaj malega pomeniti, kar sem potuhnjeno preložil na trenotek, ko bi bila tako le, ona v svoji sobi in jaz v svoji, ko bi govorila skozi odprte duri, ne da bi se videla. Ždelo se mi je, da bi na ta način razpravljaj z večjo močjo in veljavo. Ako gledam sobesedniku v obličje, se kaj rad podam. Oddaleč sem sorazmerno krepkovoljen.

«Ivona!»

«Kaj?» se je zdrznila kakor tak, ki iz spanja pokonci skoči. «Kaj pa je?»

«Nič takega... Ampak govoril bi rad s teboj...»

«No, pa daj! Poslušam te.»

«Viš... Hm! Trévol te je zasnubil...»

«Saj vem! Kaj pa potlej?»

«Zakaj si mu rekla, da nimava telefona?»

«Ker mi ni bilo do tega, da bi nama vsakih pet minut zvonil in poizvedoval, če sem si premislila... če naju niso umorili... Če... kaj vem kaj? Saj bi ne bilo več mira!»

«To je izvrsten dečko, kajne?»

«O, seveda. izvrsten!»

«Imeniten zakon bi bil, veš?»

«To mi je vseeno!»

«Kako?» sem se zavzel v skrbeh. «Premisliti je treba pa vendar!»

«Premisliti je treba to, če ga ljubim... ali vsaj to, če ga bom kedaj vzljubila... Ne maram za moža, ki mi ne bi bilo nič do njega... Nikakor ga ne maram, razumeš?»

Mrzlično sem se praskal za ušesom.

«Pa ni nič napačen», sem povzel.

«Celo jako zastaven je!»

«Ah! In pa tako prikupen...»

«Preveč! Viš! Ali naj ti povem? Takšen mož je, kakršnih je videti tod po neullyskem ljudskem vrtu in ki vozijo svoje otroke v vozičkih... Jaz bi rajši sama potiskala voziček ali pa ga prepustila dojlji in videla svojega sooproga ob zamašnjaku na avtu...»

«Oh! Kako grdo je zagazil Trévol, ko je priznal, da ne zna vozariti! Zmožna je, zavreči ga zaradi tega!»

«Hraber je!» sem zopet prijel za besedo in se nekoliko vzdignil ob žimnati blazini, da bi lažje govoril. (Oba sva se razgovarjala glasneje, kajti sedanje najino vprašanje se ni tikalo najinih neznanih sovražnikov.) «Pred kratkim si doživela dokaz... In to je najredkejša, najlepša vrsta hrabrosti... hrabrost brez velikih besed in brez velikih kretenj... Kretnje in besede je prihranil za junake svojih romanov, ki dosti govoré in se radi postavljajo, da bi ugajali čitalkam... V njegovih delih najdeš čudovito zbirko neustrašnih mož, pravcati mušketirjev in morskih razbojnikov iz dvajsetega stoletja, ali samo enega bi človek iskal zaman: moža preproste in ponižne srčnosti... Tega ni maral popisati... Maral pa ga ni iz rahločutne obzirnosti, kajti to bi se reklo samega sebe portretirati...»

Ko sem se hotel malce odahnuti, sem zaslišal, kako Ivona počasneje in krepkeje diha. Moja nedoletnica je trdno spala in čutil sem se silno ponižanega ob misli, da ji je bržkone moja zgovornost pospešila spanje.

Po hodniku je nekdo na rahlo korakal ali pa je stopal kdo po stopnišču z volčjimi koraki... Srce se mi je ustavilo. Poslušal sem s priprtimi usti, s širokimi očmi, in tako zelo napenjal posluš, da sem čul tiktakanje svoje debele žep-

nice na priposteljnjaku med sklenico in tobačnico...

Bogme, pokalo je v razdalji od vrat, ki pa je niti približno nisem mogel določiti. Ivona je v bližnji sobi še vedno v isti meri dihala. Ako bi potihem vstal in jo šel buditi?

A mogoče je bila samo služinčad, ki je šla v zgornjico spat...

Šum je ponehal in se ni več obnovil.

Mahoma je bilo čuti odzunaj na vrtu kakor rahlo stopicanje in hkratu se je nekaj dotaknilo najinih oknic... Srce mi je zaplalo, potem pa vnovič obstalo... Nato je zopet pričelo biti. Dež je začel škropiti.

VII.

«Je že v redu», mi je dejala Ivona vstopivši v obednico, kjer sem zajtrkoval kozarec bele kave in maslenik. «Stran pojdetaj.»

Bilo je drugo jutro po tisti noči, ki jo je ona prespala kot polh in ki sem jo jaz prebil nastavljajoč ušesa na vsak šum v hiši in zunaj nje.

«Kaj sta pa rekla?»

«Nič», je odgovorila mladenka in sedla za drugo stran mize pred skodelico čokolade. «To sta zakonca, kar mi je olajšalo zadevo, kajti račun sem jima poravnala skupaj... In potem pa, ko sem vstopila v kuhinjo, sem zalotila Marijo, ki je pila kar iz steklenice madersko vino, namenjeno za omake... Tudi to je oledkotalo vso stvar... Imela sem dobro pretevezo za svoj korak...»

Jaz se nisem pobahal, da sem prejšnji večer zasačil Viktorja, ko je svojim žepom v prid praznil škatlo s smodkami, ki je ležala na mizici za obedne ostanke. Nič nisem tedaj rekel in nisem bil nič kaj ponosen na to velikodušnost.

«Sicer sem jima dala vendarle izvrstno izpričevalo», je dostavila Ivona. «Menda je taka navada. Popoldne», je sklenila, «pojdeva v posredovalnico za službe...»

Usta so mi ostala širom odprta, z maslom namazani kos kruha mi je obtičal v trenutku, ko sem ga hotel odgrizniti, slast mi je na mah prešla ob novici, da bosta Viktor in Marija odšla samo za to, da napravita prostor drugim... Srčnost se mi je bila v veliki meri vrnila z dnevno svetlobo. Izza solnčnega vzhoda se mi je hiša zdela mnogo prijetnejša, zlasti ob misli, da veličastnega velikega kuharja in tolste kuharice v kratkem ne bo več v njej... Tako pa mi naprej kvarijo kratkotrajni mir, ki sem menil, da ga bom mogel uživati...

«V prahu vendar ne moreva živeti,» je pričela zopet Ivona, ker je videla, da se mi je podaljšal obraz, «potem pa je tudi ta vila prevelika, da bi mogla midva sama gospodinjiti... O, sicer pa če bi bila tolikšna ko zajčja kolibica, je ne bi jaz pometala... in bi to tudi tebi branila. Privoščiti hočem obema nekoliko prostega časa... da se maščujeva za Mučeniško ulico in za Montmartrsko predmestje... Zdaj

je najin veliki praznik! Viš! Obedovat pojdeva v imeniten restaurant! Ah!» je nadaljevala z izpremenjenim glasom, «onadva odhajata ...»

Popila je bila svojo čokolado in stala ob oknu gledaje za majhnim zastorom na spodnji položici okna. Stopil sem za njo ter opazil Marijo in Viktorja, ki sta dostojno korakala eden tik drugega vsak z enim kovčegom v roki. Šla sta skozi vrt in stopila na prosto, potegnivši mrežna vrata za seboj.

«Sedaj sva se iznebila dveh ogleduhov,» sem vzdihnil, «ampak čemu? Saj pač kaniš uvesti drugih na to mesto.»

«Služabniki, ki jih najameva, bodo vselej nekaj dni zanesljivi,» se je odrezala Ivona. «V dvajset štirih urah jih ne bo nihče podmitil, tem manj, ker jih bom imela na očesu in pazila, s kom govoré ... Ah!» je zavila drugam, «Kaj pa je to? Ti sledovi tamle na desni tratini? ...»

Rekel sem, da imam čvrste noge in dobre oči, in to je res, a samo do neke meje. Moral sem iti ven, da bi mogel videti, kar je Ivona razločila z okna obednice. Nekdo je pohodil drnino.

«Moški je šel tod,» je izjavila Ivona, «moški v močnih čevljih ... Ne! Dva moška. Dva sta bila ... Stopinje niso vse enake ... Dolge koprake sta delala ...»

Pripognila se je nad travo. Nato se je zopet vzklonila in malce pomislila.

«Sledovi se pričenjajo tule ...», je zopet izpregovorila, ko je bila pregledala ob kraju vso ježo vzdolž omrežja, ki loči vrt od Bineaujevega bulvarda.

Stopila je proti zidu, kjer je bilo pritrjeno omrežje, in ga pregledovala.

«Todle sta šla,» je pokazala povsem mlado prasko na kamenju zidanja in nekaj odtrganih bršljanovih listov, ki so ležali na tleh. «Mahnila sta jo po zelenini, da bi se ognila drevoredu ...»

«Se ognila drevoredu ... Čemu pa?» sem zamrmral.

«Ker je posejan s peskom, ki škriplje pod nogami.»

Mladenka je imela svoj ostri, hladni pogled, ki me je bil prejšnji večer tako razburil, pogled svojega očeta ... Oziral sem se za njo tolikanj očaran, da sem pozabil nevarnosti, o kateri so pričali ti odtiski.

«Ko sta prekoračila zelenino,» je nadaljevala, «kaj sta neki napravila? Ali sta poskušala priti v hišo? Sta bila v njej? Morda sta se hotela preveriti, da si ti še vedno tu? Sta hotela poskusiti z nasiljem ali pa samo proučiti hišo zastran nasilstva, ki bi ga poskusila pozneje? To se ne da dognati in tudi ne to, kje sta bila ... Tu se sled gubi ...»

Vrnila se je od drugega konca tratine.

«Drugega ni mogoče trditi,» je dostavila, «kakor da sta prišla po poli polnoči ...»

«Po čem pa to vidiš?» sem ostrmel okamenel od občudovanja.

«Bistroumen pa nisi, boter! Kaj pa blato, ki sta ga pustila na travi?»

«No?»

«Pa saj si mi sam povedal, da se je ulila ploha med enajsto in pol dvanajsto ... Še na uro si pogledal tedaj ... Da sta možanca prišla prej, ne bi bila imela blata na podplatih ... Poglej! Pustila sta ga celo na robu zida pri omrežju ... In kamenčki so tudi blatni med zidom in zelenino ... Le da se je obutev polagoma obrisala po mokri travi ... Vidiš? Čim dalje greš naprej, tem čistejše so stopinje ... in od tega mesta naprej ni skoro prav nič več blata, zato pa se izgubi sled, ko sta stopila s trate ... Ba!»

Poizvedli so bili končani. Ivona je skomignila z rameni.

«Oj! Saj še obrit nisi!» je zaklicala in namrščila obrvi. «Kasna bova za od doma.»

«Torej greva zdoma? Kam pa pojdeva?»

«Malo po trgovinah pred obedom ... Popoldne je zares preveč ljudi ... Hitro se obrij, medtem ko se bom jaz oblačila ...»

Šla sva v svoji sobi. Imel sem ves obraz namazan z milom, ko se je zganel zvonček ob vrtnih vratih.

«Poglej, kdo je, boter!» je zavpila Ivona iz sosedne izbe. «Jaz ne morem ... Nisem opravljena ...»

Odprl sem okno. Če si se sklonil, si mogel od strani videti vhod na vrt in preko mreže hodnik Bineaujevega bulvarda. Spoznal sem Trévola. Tudi on je mene zapazil in mi pomigal z roko, potegnivši iznova za vrv.

«Je zastonj!» sem zaklical. «Služinčad je odšla!»

«Že ob šestih sem prišel po novice ...», se je drl. «Nisem si upal zvoniti ... Čakal sem in ko je šel sluga po mleko ob sedmih, mi je rekel, da še spite ...»

«Nikar ne kričite!» sem mu segel v besedo. «Pridem doli!»

«Kdo pa je?» je vprašala Ivona.

«G. Trévol.»

«Oh! Obesil se bo na naju ... Reci mu, naj se vrne čez kake pol ure!»

«Vrnite se čez kake pol urice!» sem zavpil. «Oprostite, dragi gospod!»

In da bi prestrigel slednje vprašanje in vsakršno siljenje, sem urno zaprl okno.

(Nadaljevanje prih.)

Šesti čut

Moja grafološka delavnost sega v detinstvo, je nedavno izjavil jasnovidec Rafael Schermann. Moj oče je često dobival pisma in kot 2 ali 3letno dete sem si ogledoval ovitke. Ako je pozneje prišlo še katero pismo, sem točno vedel, čigavo je, dasi se mi o čitanju niti sanjalo ni. Pisca sem enostavno videl pred seboj. V prvih šolskih letih se je to videnje ojačilo in podzavestno sem se jel vaditi. Nalik deklicam sem si omislil spominsko knjigo in prosil vsakega sošolca, naj mi na levo plāt kaj vpiše,

dočim je desna stran ostala za moje opazke, n. pr.: «klepetav, nemiren, raztrga dosti hlač, ne dela nalog» in podobno, kar sem dognal po daljšem opazovanju. Kadar je poteklo toliko časa, da se nisem več spominjal, sem vzel njih zapiske, pri čemer sem pokrtil njih podpise in svoje beležke, in skušal iz podobice, ki se mi je takoj vrnila, razbrati šege in navade posameznega tovariša.

V praktičnem življenju mi je ta svojevrstna sposobnost močno koristila. Kot uradnik zavarovalnice sem pregledaval seznamke škode in brez spotike razkrinkal sleparske navedbe. Posebno pozornost je vzbudil tale dogodek. Pri neki tatvini draguljev sem promatral seznam: ob tej ali oni dragotini sem videl, da ni ukradena, ampak je prikrita. Zatekli smo se k policijski zvižaci. Okradenčevo ženo smo zaprli in jo prosili, naj razodene, kam je njen mož, ki je že tako in tako priznal, shranil pomeverjeni nakit. Povedala je in nakit se je našel. Sedaj je moral tudi soprog priznati.

Stvar je nepojmljiva. Med piscem in menoj, ki dobim pismo v roke, se razvije nemudoma stik: pisca mi tolikanj približa, da ga morem orisati. Ob poskusih s profesorjem Fischerjem v Pragi sem opisal osebo, na katere je nekdo drugi v tem trenutku mislil, celo njih pisavo sem umel posnemati. Med mišljeno osebo in menoj nastane skoro telesni kontakt, edino meni umljiv, in treba mi je samo s slike čitati.

Danes imamo že znanstvene grafologe, a za to je posebna posebna darovitost. Znanstvenik tolmači: ta petlja pomeni to, ona ono. Pri tem pa zabi, da ni nikdar dveh enakih pisav kakor ne dveh enakih prstnih odtiskov, podobno imajo zavitrine v tej pisavi ta pomen, v drugi pa drugačen. Za pravo razlago zaviranih črk je treba intuicije. Vživeti se je v osebnost, ki njena slika jasno stoji pred menoj. Jaz slutim, kaj teži vas in druge, v tem trenutku čutim vaše bolečine, vem za vaše načrte in nakane. Še več vem nego vi. Tupatam vidim, kako se bo izteklo. To je oni del moje zmožnosti, ki ga označujem kot posebno milost božjo.

Kako to videnje v meni nastaja, ne znam pojasniti. Vem le to, da vidim človeka za njegovo stvarjo, za njegovim duševnim ali umetniškim stvarom. V Pragi se mi je tole pripetilo. Čakajoč na glavnega urednika L., sem v sprejemnici zapazil sliko. «Zakaj pa nima mož klobuka?» sem poprašal. «Saj je krava naslikana, ne pa človek.» — «Že, toda mož, ki je to naslikal, nikoli ne nosi klobuka.» Kasneje se je res izkazalo, da hodi tisti obraznik vedno gologlav. Moja sposobnost nalikuje fotografskemu aparatu. Fotografija pokaže stvari, ki jih slikar niti videl ni. Znanstveni grafolog deluje s čutnimi sredstvi, moja zmožnost pa je prištevati med nadčutne pojave, ker za zdaj ne moremo drugače dojemati teh dogodkov, ki jih dr. Richet označa kot «ležeče v območju šestega čuta.»

Takšno grafologijo je nazval prof. Fischer kot metagrafologijo. Koristna je tam, kjer je treba človeka naglo spregledati: pri oddaji službe, izbiri poklica, v kriminalistiki. Metagrafologija kakor parapsihologija ima nekaj vnetih znanstvenih raziskovalcev.»

***

Iz drugega vira naj dodam, da bo v pariškem kolegiju socialnih ved to zimo predaval E. de Rougemont o «družabni vlogi značaja in njegovem proučevanju s pomočjo grafologije.»

Astrološki koledar za moške

Nalično astrološkemu koledarju za ženske je sestavljen tudi koledar za moške, in se ženske lahko prepričajo, da tudi njim izbira ni težavna, ker po tej razpre-

delnici skoraj vsak moški lahko osreči naše izbirčne dame.

Ker je bilo astrologom lažje raziskovati, koliko zvezde in nebeški pojavi vplivajo na moškega, so lahko ta koledar sestavili z veliko manjšim trudom.

V kratkih potezah zaznamovana opažanja astrologov glede značaja in usode moških so tale:

Januar: Moški, rojen meseca januarja, je dober mož, še boljši oče. V ljubezni je zvest, ideal mu je zakon. Najznačilnejša lastnost mu je delavnost in resnost. Moški, rojeni ta mesec, so po večini talenti.

Februar: Februarja meseca rojeni moški so po navadi veliki veseljaki. Ljubijo ženske, ampak lahkomumno. V zakonu so pa vendarle prav dobri možje. Na stara leta postanejo jako resni. Velika napaka teh moških je zapravljivost.

Marec: Ta mesec rojeni moški imajo radi družbo in so po navadi v mlajših letih vinski bratci, v zakonu pa potem plešjejo, kakor jim žena gode. Žena, ki dobi takšnega moža, se lahko šteje srečna.

April: Po tradicijah so moški, rojeni meseca aprila, šaljivci. Vneti so za šalo in zabavo, a ženskih se boje. Po navadi ostanejo samci. Ne zaupajo nikomur, v zakonu so silno ljubosumni.

Maj: Moški, ki so se rodili maja meseca, ljubijo idealno. Obožujejo ženske in jim vse verjamejo. Ženijo se zgodaj in žive samo za družino.

Junij: Moški, rojen tega meseca, je vedno resen. Je izbirčen in se težko odloči za ženitev, ker dela s številkami. Njemu je zakon število z mnogimi številkami. Po navadi je trgovec. Išče bogate žene, ki jo jemlje bolj zaradi denarja kakor iz ljubezni. Kadar se oženi, živi srečno, ker nimá nobenih zahtev.

Julij: Moški, rojeni meseca julija, imajo radi ljubimkovanje in ljubezenske pustolovščine, kakor ženske tega meseca, zato obožujejo radi takšne ženske. Navdušujejo se za lepoto žensk, pa pozabljajo na dolžnost. Na prihodnost ne mislijo, ampak žive od danes do jutri. Radi imajo kvarte in imajo srečo v loteriji.

August: Avgusta meseca rojeni moški se dokopljejo po navadi še za mladih dni do visokega družabnega položaja in osrečujejo ženo v zakonu. Ženo visoko spoštujejo in ji dovoljujejo vse mogoče udobnosti, samo da bi ji kolikor mogoče ustregli.

September: To je mesec, ki pušča na moškem sledove razdražljivosti. Takšen moški je osoren, sirov, razdražljiv, toda samo takrat, kadar ga drugi razkačijo. Čudno pa je, da je moški s temi napakami nenavadno ljubezljiv z ženskami in je proti njim velik kavalir.

Oktober: Moški, rojeni oktobra meseca, so kakor ženske vneti za modo. Radi imajo ženske, ali samo po njih zunanosti. Razmetavajo denar in so večkrat v denarni krizi.

November: Moški, ki so se rodili meseca novembra, so jako sposobni in je med njimi veliko umetniških talentov. Zlasti jih odlikuje ljubezen do umetnosti, zato po navadi tudi iščejo žene z istimi odlikami. Niso materialisti in se lahko prilagode bohemskemu življenju.

December: Ta mesec rojeni moški so najidealnejši možje. Značilna lastnost jim je zvestoba. Radi imajo družbo in družino. Pridni so, pa se zato dobri uradniki. Ne gledajo na zunanost ženske, ker iščejo iskrene in prave ljubezni. Ženske, ki dobe take može, so najsrečnejše.

Kakor se vidi iz zgornje razpredelnice, niso bili astrologi niti proti moškemu kruti, pa bo zato tudi ženska lahko dobila moža, s katerim bo srečna v zakonu, naj se je rodil v katerem koli mesecu.

odpel češkoslovaški himni, nakar je predsednik češko-slovaške-jugoslovenske Lige dr. Albert Kramer obrazložil pomen Masarykove osebnosti zlasti v točki osvobodilnega pokreta našega in prijateljskega češkoslovaškega naroda. Nato je sledila živa slika in II. dejanje opere «Hasanaginice» ter I. dejanje «Prodane neveste» z ouverturo.

Povojne rane se celijo. Odtujenost, ki jo je prinesla zlasti politika brezpogojnega separatizma jugoslovenskih plemen, se umika potrebi po ožjih duhovnih stikih. Priznati moramo, da smo si bili pred vojno s Hrvati in hrvatsko kulturo bližji ko danes. Skupni odpor proti Dunaju nas je družil in naši vtihotapljeni obiski na jug so nas oplajali vse močnejše kakor v svobodi, s katero dolgo nismo vedeli kam.

DRAMA.

Dne 21. februarja se je vršilo v dramskem gledališču predavanje, združeno z recitacijami odličnega nemškega pesnika in misleca Theodorja Däublerja, predsednika berlinskega «Penkluba» in člana Pruske pesniške akademije. Th. Däubler je bil rojen leta 1876. v Trstu, kjer je zgodaj proučeval italijanske kulturne spomenike in se zaeno seznanil s Slovenci. Ponovno je v mladih letih obiskal svoje sorodnike v Ljubljani, ki jo z okolico vred dobro pozna. Literarne reminiscence na Ljubljano je tudi novelistično uporabil. Izmed mnogobrojnih pesniških in drugih del je znamenit epos «Nordlicht» ter ekspressionistične zbirke «Das Sternchenkind», «Hesperien» i. dr. Njegova pesniška značilnost je nagnjenje k antiki. Jezikovno in formalno je izredno iznajdljiv ter bogat. Pesnitve preveva svojevrstna mistika in kozmopolitska širina.

Večer je otvoril pesnik Oton Zupančič z zanimivimi spomini na srečanje z Däublerjem v Oslu na Norveškem povodom kongresa Pen-klubov. Th. Däubler je naš prijatelj in mi jih potrebujemo mnogo. Pozabil je tekem 40 let naš jezik, pozabil pa ni nas in naših krajev.

Po prisrčnem pozdravu je nemški gost predaval o temi «Goethe und der Hellenismus». S svojimi izvajanji je izluščil jedro antične likovne umetnosti, temelječe na idealu lepote, barvenih (svetlobnih) učinkih in dvoživem odnosu grških božanstev v pojmovanju antičnega človeka. Višek vpliva antike na nemško slovstvo pomeni Goethejeva mojstrovina «Ifigenija na Tavridi», plod klasicističnih proučevanj, oplojenih z genijem nemškega duha.

Predavatelj je citiral vrsto svojih pesnitev, ki jih odlikuje izbrana pesniška dika, zamišljeni refleksi, filozofska resnost, a tudi negotovost, izzveneča v verz:

«Die Dinge sterben ab,
die Rätsel bleiben.»

Večer je bil pobuda in opomin. V svetu se podirajo duševne meje narodov in prva pot do medsebojnega spoštovanja je objektivno spoznavanje. Mladine je bilo na tem večeru opazno malo. A bolj ko kdaj je prav v teh časih potrebno znanje jezikov in svetovna orientacija, če hočemo uspešno uveljaviti duhovne sile svoje mlade države.

V začetku marca smo dobili v goste prvovrstno bavarsko igralno družino iz Tegernseeja pri Monakovem pod vodstvom ravnatelja Linderja. To je tip ljudskega teatra glede repertoarja (kmetska drama) in naturalistično sveže igre z udarnim tempom v burki. Prvi večer so igrali ljudsko igro v 3 dejanjih Lud. Thoma: «Magdalena», istorijo erotičnega dekleta, ki jo žene kri in zakrknjeno okolje v propast. V tem komadu je trupa dosegla prav lep, a v burki «Trije vaški svetniki», ki sta jo sestavila Max Neal in Max Ferner — uprav gromki uspeh. Burka je grobo in površno pisana

osmešba lažimorale in kmetskih predsodkov. «Vaški svetniki» čuvajo moralo, a so polni «pregreh», vse jim je videz «ugleda» in trdna posest. Igrica hoče le situacijsko zabavati. Neobičajno in novo za nas pa je bila porazno zdrava in izdelana igra Bavarecev. Kot potujoči gostje so v svojem malem kraljestvu seveda popolnoma doma. Dialog jim teče gladko in neprisljano. Skoro diletantska jasnost situacij in drastična igra pa tudi blaziranega poslušalca zganejo v prisrčen smeh. Eine Kunst ohne Kunst. Neposredni užitki so osvežilni, a trajni seveda niso. Spomnimo se pa z veseljem nanje. Tegernseerji so med odmori izvajali glasbene godalne točke in narodne plesse, ki so vsekakor bolj spadali v opero ko atrakcije «Sinje ptice» — rusko-nemškega «baleta».

O uspeli Lipahovi komediji «Glavni dobitek» in o šestovi stoti režiji v Shakespearejevem «Viharju» prihodnjč.

*

Da začno govoriti tudi srčni momenti, se je vršila v petek, dne 14. marca, v počast Dragutina M. Domjanica akademija v opernem gledališču. Domjanic, pesnik Hrvatskega Zagorja je bil rojen leta 1875. v Krčih in izhaja iz starega hrvatskega plemstva. Svojo zbirko «Pjesme» je izdalo društvo Hrvatskih književnikov leta 1910., sledili so «Kipci in popevke», «Sunce in senke», poslednji v kajkavskem narečju. Bistvo njegove pesniške sile je aristokratska zdržnost, mehko in nežno pojmovanje sela in prirode in milina ljudske popevke. Akademijo je otvoril operni orkester z odlomkom iz suite K. Baranović: Licitarsko srce (kolo). Sledil je Otona Zupančiča globok govor s pesniško analizo Domjanovićeve umetnosti in njenih dotikov z našo duševnostjo. V imenu zagrebških Slovencev je bil pesniku raz odra izrečen pozdrav po univ. prof. dr. Borisu Zarniku, nakar so bile prebrane brzojavke. Pešniku se je na prisrčen način poklonila mladina, nakar je sledilo izvajanje uglasbenih Domjanovičevih pesmi od Širole, Jozefovića, Lajovica, Konjovića, Lucića in L. Šafranek-Kavića in recitacija pesnikovih del po ge. Šarićevi ter petje mešana zbor Glasbene Maticе. Sodelovali so člani opere gg.: Gostič, Štagljarjeva, Majdićeva, Betteto in Primožič. Orkester in zbor je vodil ravnatelj M. Polić.

Odlični pesnik jugoslovenski se je raz odra zahvalil za počast.

Domjanovićevo proslava je resno dokumentirala našo voljo vzporediti slovenske kulturne težnje na severu z onimi na jugu in premakniti skupno orientacijo v jugoslovensko smer. Domjanic kot prvak hrvatskih pesnikov in predsednik zagrebškega Pen-kluba je kot vnet poznavalec naše literature usločil duševni most med Zagrebom in Ljubljano. V bodočnosti nam je torej pot nakazana...

Miran Jarc:

Ob Kreftovi knjigi „Človek mrtvaških lobanj“

Skoro 400 strani obsežen roman pisatelja iz vrst najmlajšega rodu. Ustaviti se moraš. Ne samo zaradi kričnega naslova, ki ti morda v prvem trenutku prikljče nazaj tisto povojno literaturo močnih izražav, ki je našla v tej smeri svoj višek v «Človeku z bombami». Toda Leon, glavni junak tega romana, je daleč proč od takih bomb. Da mlad človek napiše, pa danes, roman 400 strani — tudi to dejstvo je vredno razmišljanja. Nemara so se črtice, novele in skice nekam preživele, ko vidimo v vseh sodobnih evropskih literaturah, kako prihajajo spet na knjižni trg obsežne epske mojstrovine, med katerimi ne manjka niti zgodovinskih romanov in povesti. Zgodovinski roman, kot ga vidimo iz Sienkiewicza, naj bi bil neka

zidealizirana preteklost, v kateri iznova ožive nekoč realni, zdaj povečani junaki, ki naj bi se narod ob njih opeval in dvigal. Današnji zgodovinski roman je drugačen: psiho-loška ostroglednost, poudarek miljejnosti, naturalizem in ekspresionizem — vsi ti faktorji so važne komponente za učinek, s katerim deluje sodobni zgodovinski roman na sodobnega človeka. Imam v mislih Neumanove mojstrovine «Der Teufel», «Rebellen», «Guerra», pa tudi Rusa Tinjanova «Wilhelm Küchelbecherja». Poslednje delo, ki nam prikazuje razvoj in rast sošolcev Puškina, Gribojedova, Küchelbecherja in drugih (mimo njih potek vstaje dekabristov), me je asociativno spomnilo Glaeserjeve knjige «Jahrgang 1922», v kateri sodoživljamo dejanje in nehanje tistega mladega rodu, ki se je vzgajal ob vtisih in odmevih svetovne vojne. Je to že zgodovinsko? Polpreteklo? Ali so taka dela kakor je Glaeserjev «Letnik 1902» umetnine, ali samo obtožnice? Kaj je prav za prav obtožnica? Krik do dna ranjenega človeka! Kdo je ranil, kam je ranil? Krik vesti! Kričeča vest — upor proti epigonski laži, ki jo vedno menjajoči se čuvarji in varuhi reda, ki mora biti, vzdržujejo, lepotijo in branijo — lepo laž. Drugi tabor: prav tako neprestano menjajočih se in spet novih glasnikov čistejšega življenja. V čem naj bo tedaj za vsako dobo nova čistost? Obtoževalci so bili vedno ljudje ali ostročitni za etos, ali ostročitni za matematično logični red na podlagi neke resnice in ne laži. Povojni metež je ojačil i te i one. Oba tabora je ostro oddelil. Kaj pa je bilo tedaj z umetnostjo? Umetnost v času stopnjevanega aktivizma! Ali pa za besedo, ali za dejanje? Čistemu artistu je beseda dejanje (Flaubert). Skrajnemu tendenčniku je beseda samo neko sredstvo — napadalno ali obrambno — za dosego v dejavnosti postavljenih ciljev. Kadar se izkaže, da beseda onesmore, stopi na njeno mesto drugo orožje. Tako je bil in je pretežni del ruske literature tendenčen, v nasprotju s francosko, ki očitno je izrazito poudarjanje artizma (Vallery, Girandoux etc.)

Za nas je Kreftov roman dogodek. Je roman, pa tudi obtožnica. Ali smo sploh imeli do zdaj zrcalo, v katerem bi gledali v rast duše mlademu človeku? O, smo imeli: Debečeve Vzore in boje. «Poučna» in milosrdna lepotinja, pa — potvorba. Štirinajst let mi je bilo, ko sem čital tiste raznesene «Vzore in boje», pa sem se že tedaj moral smejati. Saj ni res, za božjo voljo, nič ni res. Da je tak razvijajoč se človek papirnata lutka, ki se uklanja moralnim pridigam? Tak mlad človek je vulkan. Spomnil sem se nemške mladinske literature. Kako lepo je vse odmerjeno: tu so knjige, primerne za ljudi v starosti od 10 do 14 let, potem od 14. do 16. leta itd. Marsikatero sem čital. Sram me je bilo. Tak ne lažite vedno! Pa so nam lagali vsevprek: dom, šola, vseh vrst vzgojitelji.

Kako prav, da je Kreft napisal Človeka mrtvaških lobanj. Ne gre tu za problem umetnosti. Razkrivanje je to mlade duše. «O, koliko storij, povsem nedolžnih, se zgodi za srednješolskimi klopki, če tudi jih velikokrat, če ne vedno, krivično obsodijo! Ako bi gospodje profesorji vedeli za Leona in tovariše, bi sklicali konferenco in jih izključili. To je pedagogika profesorjev in izkušenih mož. Saj tako se je tudi velikokrat zgodilo. Zato pa so se študenti urili v zvitosti, hinavščini...»

Vedno je bilo takó, samo da se je vedno dvignil vihar ogorčenja, kadar je kdo skušal opisati «resnico». Ko sem čital že omenjeni Glaeserjev «Letnik 1902», sem le obžaloval, da nimamo tudi v naši književnosti česa podobnega. Kreftov roman ni tako močan, tudi umetniško izrazit ni toliko, toda — dejstvo je, da je tu, in da pomeni ta «Kronika» — dejanje. Povedal bom z besedami iz uvoda: «To kroniko sem spisoval samo radi tega, da bi bila pomnik vsega tistega, kar se je dogajalo med nami. Kako smo čutili, kako iskali, kako trpeli. In kadar smo

sovražili, smo sovražili iz vse duše, ki se je ranjena, ker ni našla tiste ljubezni in tistega odziva v ljudeh, ki bi ga rada, začela upirati. Zaradi ljubezni, ki je bila v nas, smo sovražili.

Vem, da gledajo vsi veliki gospodje, očaki in pismoški, z omalovaževanjem na mladega človeka, kakor smo bili mi. Nihče od tistih se ni zavedal in se ne zaveda še danes, kako tenkočutna je notranjost v teh letih. Kako zabrni duša ob najmanjšem dotiklaju, kako globoko za-krvavi srce ob vsakem sunku.» Ta dijaška kronika vsebuje prvo polovico naših tridesetih let. Kako zmedena, razviharjena doba! In kako živi v takem metežu študent? «Časi so bili nemirni in otroci so doživljali veliko stvari zgodaj in nihče ni imel časa niti smisla, da bi se prijatelj-sko pogovoril z njimi.»

Študenti nameravajo preosnovati dijaški leposlovni list.

«Predlagam, da prekrstimo list v ime Človek mrtvaških lobanj. Imam idejo. Vse polno obrazov, v resnici mrtvaške lobanje, portreti slovenskih velemož, velikih mrličev, med njimi maske profesorjev, direktorjev, poslan-cev, ministrov... Velikanska grmada mrtvaških lobanj. In sredi teh mrličev, živih mrličev, ki hodijo v življenju okrog in ki jih je treba odstraniti, pokopati, uničiti, iz te mračne, mrliške slike žari v kotu zgoraj blede, odločen, mlad obraz, z nazaj počesanimi lasmi, ki mu jih preganja veter tega ozračja. Pogled oster, vseprodirajoč, odločen, gleda nekam daleč, v bodočnost...» Ta pogled v bodočnost se je skalil v pre mnogih gledanjih temnih prizorov. V «Dnevniku samote» (str. 194 do 221) je pisatelj pokazal mnogo važnih duševnih dvobojev in razkrojev. Odsevi vrnskega iskanja in vpraševanja, erotičnih blodenj, pa tudi življenskih prebujanj, ki se pojavljajo ob krutem zastoju misli: Zakaj nekateri imajo, drugi pa nimajo? Ali res mora biti tako?

Ta pogled se ustavi šele ob videnju nove zarje. Ko odhaja Leo v tujino, prejme pismo zaprtega mizarja Petka.

«Pojdite med tiste, ki jih je življenje pognalo v nižave, v najtemnejše prepade, kar jih zmore današnji svet. Spo-znali boste, da prav v tistih preziranih, zmandranih nižinah klije novo življenje, novo človeštvo... Tam je za enkrat samo še trpljenje in borba na življenje in smrt. Toda iz trpljenja se rodi zarja vstajenja, bodočnosti... bodočnost pa je — proletarjata.» Tako se zaključí ta roman, ki vsebuje strašne prizore iz naše navidez idilične resničnosti.

Hotel sem samo opozoriti nanj, da bi ga vsi čitali in odprto sprejeli, ker je namenjen vsem, posebno pa onim, ki se imajo za vodnike mladine.

Kreft, ki je doslej napisal dolgo vrsto po raznih revijah priobčenih črtic in novel, — ki se udeležuje tudi kot igralec in režiser, je s svojim «Človekom»* opozoril slovensko javnost nase in upravičeno pričakuje odmeva.

* Bratko Kreft: Človek mrtvaških lobanj. Kronika raztrganih duš. 1929. Založila «Proletarska knjižnica» v Ljubljani. Tiskala «Ljudska tiskarna» v Mariboru. Str. 378.

Pogovor o novih knjigah

VI.

Naše književne družbe. Pred vojno smo jih imeli, če se v naglici prav spomnim, samo dve, Mohorjevo in Slovensko Matico. Zelo razširjena je bila pri nas, zlasti med učiteljstvom srednjih in osnovnih šol, tudi Hrvatska Matica. Zdaj jih imamo že celo kopicó: obe zgoraj imenovani, Vodnikovo družbo, Cankarjevo družbo, Kmetijsko Matico, Goriško Mohorjevo družbo, Književno dru-

žino «Luč» (Trst), Belo-modro knjižnico (telesno-kulturnega društva Atene v Ljubljani), Mladinsko Matico (U. J. U.) in založbo «Modra ptica». Pa sem najbrže še katero pozabil omeniti.

Vse te književne družbe (razen zadnje) izdajajo na leto (v oktobru ali novembru) po štiri, pet knjig za izredno nizko ceno dveh, treh kovačev. Pomislite, koliko štiva, koliko misli, koliko podob, koliko zabave in pouka za bore dinarje enega samega litra boljšega (?) vina! Tako so prodrle knjižne izdaje imenovanih družb v široke narodeve sloje in še jim prav vsako leto razveseljivo zraste število rednih članov in slučajnih odjemalcev. Poglejte poročila njih občnih zborov — pa boste videli. Sistem nabiranja naročnine, ki so ga vse te knjižne matice prevzele po svoji seniorki, Mohorjevi družbi, je torej ugoden, uspešen. Njih finančno stanje je brez dvoma še zadovoljivo. Dobro tako. Vprašanje je le, ali je tudi knjižni dar teh posameznih založnic tak, da vnese v ljudske plasti, ki jih doseže in ki jim je namenjen, tisto visoko in lepo, kar mu je vsak, zlasti kdor narodu daje v toliki številčni izmeri, po svoji vesti in po posebno vzvišenem poslanstvu svojem neizbežno dolžan.

Dobro in umetniško vsaj neoporečno naj bi bilo vse, kar naši ljudje slovstvenega izdajajo v samozaložbah, ki se dandanes pri nas vse pogosteje javljajo, v izvestni meri gotovo prav zaradi neke včasih naravnost odbijajoče in samo za finančnim efektom stremeče neinteresanosti naših dobro fundiranih založnih knjigarn, ki so si začrtale ponajveč tako ozke delokroge, da jim novinec, tu mislim resnega slovstvenega delavca, na noben način niti blizu ne more. To dobro in umetniško vsaj neoporečno bi morala brezpogojno zahtevati in po tem strogo meriti delo pač že sama vest vseh posameznikov, ki na lastne stroške tiskajo knjige, katerim niti denarno niso dorasli, potem pa s težavo v življenje poklicanim tisoč do dva tisoč izvodom na desni in na levi iščejo poštvalnih kupcev, sklicujoč se na sorodstva in znanstva, na kolegialnost in stanovsko dolžnost, često celo na sočutje in usmiljenje.

Tem bolj morajo brezpogojno dosegati neko resno umetniško stopnjo slovstvena dela, povesti in novele, ki jih v tisočih in tisočih eksemplarih razpošljejo po vsej naši zemlji zgoraj naštetih naše književne družbe, ki si z dejstvom, da poberejo članarino že za eno leto naprej, da torej njih člani kupujejo tako rekoč — oprostite mi — «mačka v žaklju», nalagajo še delikatnejšo, odgovornejšo dolžnost.

In te dolžnosti marsikatera naša družba v preteklem letu ni prav izpolnila, kakor bi jo bila morda mogla. Mirno celo lahko rečem, da te dolžnosti v vsem popolnoma zadovoljivo ali vsaj primerno uspelo ni izvršila nobena. Če listam zapored književna izdanja teh ljudskih založnic, od številčno najmočnejše do najšibkejše, morem samo ugotoviti, da se v mnogih jasno in zato usodno zrcali površnost in neodtchnost pa negotovost v celotni kompoziciji, nesorazmernost v poudarjanju potankosti in v zasnovi ter oblikovanju značajev in končno — kar je še najbolj žalostno — neka mahedravost v jeziku in slogu. Od tega poslednjega bi med leposlovjem res izločil samo Ivana Zorca in Glonarja. Smatram pa, da lep slog in pravičen jezik v kateremkoli literarnem delu nikakor nista postranska, omalovažljiva faktorja. Knjige današnjih dni, ki se v takih množinah razširijo in ki najdejo toliko bravev kakor nobene druge nove, bi pač morale biti spisane v vzornem jeziku in očitovati bi morale zgledno slogovno izbrušenost.

Razumljivo je, da ima večina teh družb izvestno tendenco in zato tudi tako rekoč kar «svoje odjemalce». Želeti pa je, da bi člani ene ne odklanjali včlanjenja pri drugi, zakaj le s podpiranjem vseh družb bomo dosegli,

da se bo njih materialno stanje v toliki meri učvrstilo, da bodo lahko predvsem tudi vnanje svoje izdaje lepo, sodobno opremile. Zakaj za enkrat se večina družb (izvzemam knjige Slovenske Matice, Modre ptice, Medvedovega Godrnjavčka, ki je žal slabo tiskan, in Vodnikovo pratiko) s svojo opremo ne more posebno pohajati.

O posameznih knjigah se bomo še kaj pogovorili.

*

Veliko vrzel v naši revialni književnosti je izpolnil mesečnik «Slovenski tisk», ki je pričel izhajati lani meseca junija (dosedaj 7 števk). Izdaja ga Zveza faktorjev za Slovenijo, ki jo zastopa France Štrukelj, urejuje pa Miroslav Ambrožič, ravnatelj ljubljanske Delniške tiskarne, ki je listu po vsebinski in vnanji plati strokovnjaški vodja pa vesten, spreten, izvrsten usmerjevalec, kajti revija je tako urejevana, da nudi poleg špecijalnih člankov, namenjenih članom naše grafične družine in njenemu naraščanju, tudi jako mnogo gradiva čitajoči inteligenci in na sploh vsem, «ki tisk prejema in uporabljajo». Zato ta list vsakdo, ki ima veselje s knjigo in ki mu je v naslado, kar lepega in dobrega razbere iz črnih črk, res s pridom jemlje v roko.

Revija prinaša med drugim Slovensko bibliografijo za l. 1929. iz peresa dr. J. Šlebingerja, zanimivo razpravo prof. Sovreta «Šest resnic o tujkah» in «Jezikovno rešeto», rubriko, ki jo urejuje in zvečine sam piše dr. Rudolf Kolarič. Da bi njegovo prepotrebno čiščenje našega jezika obrodilo sočen sad!

Doslej so pri «Slovenskem tisku» sodelovali profesor Schmidt, prof. Volavšek, faktorja Matičič in Savinšek, arh. Omahen, Albrecht Fr., Borko, Michálek, M. Badjura in drugi.

Revija je res vredna priporočila!

—n.

Tragikomična zgodba

Neka žena je imela rada druge. No, to ni nič posebnega. Zнала pa je to tako spretno prikrivati, da se možu še sanjalo ni, da ga vara. Najlepša prilika se ji je nudila vselej tedaj, kadar je mož za več dni odpotoval po opravkih.

Neki dan, ko je imela ravno v gostih svojega prijatelja, se je pa mož nepričakovano vrnil s potovanja. Kaj pa zdaj? Komaj toliko časa je še imela, da je hitro skrila prijatelja pod posteljo. Ali kako naj ga spravi iz hiše, to ji je delalo zdaj največ preglavice. Nič pametnega se ni mogla domisliti.

V hudih skrbih je skočila k svoji sosedu in se ji zapupala, zakaj vedela je, da je soseda spretna in pretkana ženska.

Ta jo je lepo potolažila, češ, naj gre kar lepo domov, ona bo že poskrbela, da odide nje ljubi z zdravo kožo iz hiše, in tako, da mož ne bo nič vedel. Naj si le nikar ne dela nobenih skrbi! In žena je pomirjena odšla.

Čez nekaj časa se je soseda napravila in šla v ono stanovanje. Naredila se je, kakor da prihaja v vas.

Pogovarjali so se o tem in onem, o najrazličnejših rečeh, potem je pa žena pripravila večerjo in tudi sosedo povabila, naj prisede. Posedli so se tako, da je sedela žena svojem možu nasproti, soseda pa nasproti postelje, pod katero je koprnel in trepetal ženin ljubimec.

Med večerjo je soseda pripovedovala različne vesele in žalostne zgodbe, tako da so se prav dobro imeli. Med drugim je povedala tudi tole:

Imela je prijateljico, ki je rada včasih malo čez ojnice skočila. Neki dan, ko moža ni bilo doma, je vasoval pri njej prijatelj, ki ga je imela izmed vseh najrajši. Ne nadoma pa se je vrnil mož domov, in komaj je bilo še toliko časa, da je skrila prijatelja pod posteljo. Takoj

nato je stopil mož v sobo in sedel. Ona mu je hitro prinesla nekaj dobrih reči, da ga je spravila v dobro voljo. Tudi zapela in zaplesala je okoli njega in mu skušala z raznovrstnimi šalami in burkami razveseliti srce. Sredi teh norčij je vzela robec in zavezala možu oči, ljubimcu pod posteljo pa je pomignila, naj zbeži, in ljubček je srečno odnesel pete.

(Konec prihodnjč. Kdor izmed naših naročnikov pa sam pogodi, kako se je končala ta zgodba, in nam pošlje najboljši konec, dobi nagrado: pošiljali mu bomo dve leti (1931. in 1932.) brezplačno reviji «Domači prijatelj» in «Naš obzor».

Kramljanje

Črtim nekatere predmete, n. pr.: palico, ki je hkrati dežnik, ali dežnik, ki je obenem palica. Pa tudi lastnikov takega predmeta nimam rad, ker imajo nekakšen nacik, nekakšen nadih neumestno sitnega staromladištva. Tudi nimam rad pri verižici priveskov, kakor: v srebro vsa jenega zoba ali prvega zobčka od ljubljenega otroka. In ne maram ščipalnika z zlatim obrokom. Ali za to nimam nobene psihologične razlage. To je pač stvar okusa. Isto tako nisem prijatelj z arabeskami poslikanega porcelana. Porcelan je sam na sebi lep, tudi arabeske so lepe, ampak porcelan z arabeskami splošno ni lep. Nič kaj rad ne slišim: «Letos se nosi... Letos je moderno...» To je nekaj za modne salone in za tiste, ki imajo z njimi kaj opravka; jaz vsaj nimam z njimi nič skupnega. Zelo ne rad imam grde noge in na njih lepe čevlje, odločno višje cenim lepe boste noge! Prav vseeno mi je, kaj stanejo krasne nogavice, a lepa noga je več ko denar! Progate atlasove kravate so ogabne; ne morem jih odpustiti niti geniju, kateremu se vobče dosti izpregleda. Nojevih peres tudi ne maram — o pač na noju v puščavi, zadaj, kamor sodi, tam pač. O moj Bog, to vse je stvar okusa. Vsak po svojem okusu.

Fr. Mažuranič:

Gitana

Ples je kakor pesem: to je nekaj, kar je človeku v srcu in duši, če tudi ne pri vsakem enako.

Ne ples in ne pesem ni vselej enaka: so vesele in žalostne, nežne in sirove, čiste in nečiste; so takšne, ki človeka dvigajo, pa tudi takšne, ki ga globoko ponižujejo.

Kdor je gledal mirni ples zamorcev nad grobom padlega junaka in tisto divje skakanje okrog ognja, kadar na njem peko človeka, ta bo lahko ločil drugo od drugega...

Gledal sem razne plesne in plesalke v štirih delih sveta, toda ni jih nad gitano*: ona je rojena plesalka!

Kadar solnce zahaja, kadar se mrak tepe s svetlobo, kadar mesec vzhaja, pa kadar se začno večerni slavci oglašati, takrat pridejo tudi gitane iz svojih zaklonišč, da se porazvesele, ker jim je godba in ples največji užitek: kakor tamburica udarja, tako jim tudi srce v prsih bije.

Mlade deklice zarajajo prve. Za njimi otroci in žene, ker je vsem ples v krvi. Plešejo in vzklikajo: Hi-ha! Hio-ha!

Deklice so prve.

Rdeče obleke so jim pobledele, zlato na resah potemnelo, toda drže se, kakor bi bile iz kraljevskega rodu in plemena!

In plešejo, plešejo — da je veselje!

Siromašne so, toda mlade in omamljivo lepe, gibke in poželjive.

* Gitana (špansko) = ciganka.

Začele so mirno, dostojanstveno. Ali hitro so se razigrale, razpalile: oči se jim iskre, kri v njih vre, a beli zobje se svetijo v mesečini kakor pri divji zveri. Korralna, sočna usta in polna nedra te izzivajo...

«Hi-ha! Hio-ha!» do pozne nočne dobe!

Pripovedoval sem to prijatelju, a on me je vprašal: «Ali si se pa tudi s katero ciganko kaj pošalil? — Ali te je kaj ugriznila s tistimi svojimi zobmi, ki so, praviš, takšni kakor pri divji zveri?»

«Beži, beži! Kaj misliš, da se bom tebi na stara leta spovedoval! Lej ga, ne bodi no čuden!» *Prev. I. P.*

Iz Mažuraničevega «Lišča»:

Vrabc

O prošlih jednom snivah dancih...

Vraz.

Spomladi leta 1875. so grmeli blizu Prage topovi. Znamenje, da se je led na Vltavi prelomil.

Voda narašča, povodenj bo!

Velikanske ledene plasti se zaganjajo ob mostne pole, da se ti most pod nogami trese.

Pred vsako polo se je napravil naraven ledeni jez od ledenih plasti, ki so se tam nagradile in branile, da se ni led naravnost v most zaganjal.

Most je poln gledalcev.

Hipoma čudno završi med ljudmi. «Koukej, koukej!» (Glej, glej!)

Ljudstvo se rine proti sredi mosta.

Kaj je?

Na eni izmed tistih ledenih plasti, ki so se za polo ujele, vidiš — vrabca.

Siromak je moker in napol zmrzel. Poskoči, se hoče vzdigniti, da bi zletel, — a ne more! Vselej pade nazaj na ledena tla.

«Chudáček!» (Siromaček!)

«Armer Teufel!» slišiš, kako ga pomilujejo v obeh deželnih jezikih — kar se na Češkem malokomu pripeti.

Uboga ptičica je genila srca vseh. Vse trepeče zaradi nje.

Ali se bo siromaček rešil? Ali ne bo padel v vodo? Ali ga ne bo nova ledena plast s seboj potegnila?

Ko bi ga le bilo mogoče kako rešiti!

Gledalci ostrme.

«Pro pána boha, koukej!» (Za božjo voljo, glej!)

«Ist denn der Mensch wahnsinnig?» (Ali je ta človek ob pamet?)

In res! Neki vrtoglavec je odrinil s čolnom od kraja... Prva ledena gruda ga bo strla... Gledalci si ne upajo niti dihati... Spretno se umika ledu in vesla proti vrabcu. Srečno ga je dosegel in se srečno vrnil.

Ljudstvo vzklika od veselja.

Kako so ljudje dobrega srca! sem pomislil, ko sem gledal te vesele, vedre obraze, v katerih se je, rekel bi, duša zrealila — — — V tem zrealu sem videl vesoljni svet: nedolžen, miren in srečen.

Seveda, bil sem še mlad, jako mlad!... *Prev. I. P.*

Meh za smeh

Opreznost.

Ona: Ti ne maraš več zame! Jočem, a ti me še vprašaš ne, zakaj jočem.

On: Kaj češ, draga, ko me pa takšna vprašanja toliko veljajo.

Pomlad prenavlja

prirodo in ljudi, nikakor pa ne poškodovanega perila. Kdor se je od škode kaj naučil in kdor ne želi zastonj izgubljati časa, denarja in truda, jemlje za pranje svojega dragocenega perila le

Schicht^{ov} RADION, varuje perilo!

Živčni glavobol

Vsi, ki trpite na živčnem glavobolu in imate radi tega težko glavo in težko mislite, uporabite tako!

Migrena

Vsi, ki trpite na migreni in se vsled tega čutite nespodobni za vsako delo, si nabavite tako!

Nahod?

Nahod Vas preganja, prehlajeni ste in nos Vam je zamašen? Radi tega ste prisiljeni dihati skozi usta in odpirate vrata vsem mogočim nevarnostim. Kupite tako!

PRAŠEK ZA NOSLJANJE

NOSAL

„NOSAL“ Vam odstrani glavobol vsake vrste!

Pomnite! „NOSAL“ ne škoduje želodcu, srcu, ledvicam itd., ker se „NOSAL“ ne uživa, temveč noslja (šnofa)!

„NOSAL“ je popolnoma neškodljiv!

„NOSAL“ Vam razbistri glavo in Vas osveži!

„NOSAL“ v lekarnah po 10 Din

„NOSAL“ Vas osvobodi nahoda, uniči bacile in Vam osigura takoj lahko dihanje skozi nos!

Pomnite!

„NOSAL“ pristen samo z napisom prodajalca!

LEKARNA M. R. BAHOVEC, LJUBLJANA

— Ali vidiš tistole lepo ženo tam? Pred nekaj dnevi se je dala razporočiti.

— Kdo pa je bil kriv?

— Mož!

— In kaj je zagrešil?

— Prišel je četrť ure prej domov, kakor je bilo dogovorjeno...

*

— Prav nespametno si storila, veš, da si dovolila tistemu gospodu, ki je šofiral avto, da te poljubi! S kakšno hitrostjo sta vozila?

— Tri poljube na minuto.

*

— Prosim te, dragi moj, ne bodi z menoj preveč ljubozniv, kadar sva v družbi, sicer bodo ljudje mislili, da splot poročena nisva!

— Vi ste nekam zamišljeni?

— Nisem zamišljena.

— Zadnjih dvajset minut niste izpregovorili ne besedice.

— Nisem imela nič povedati.

— Kaj vi nikdar ne govorite, kadar nimate kaj povedati?

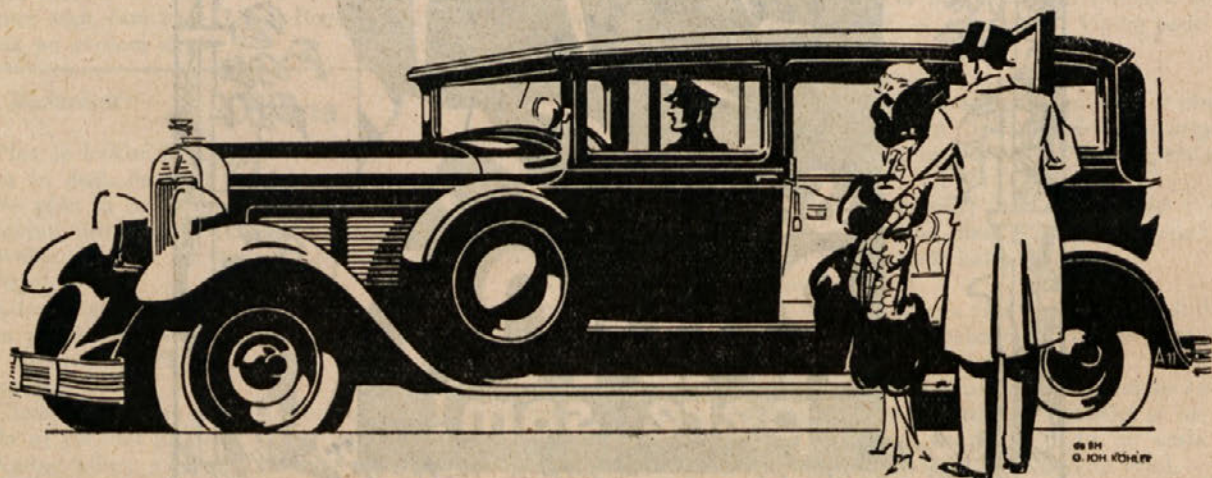
— Ne!

— Ali bi hoteli biti moja žena?

*

— Ker si že nekaj let oženjen, si gotovo ne ti ne tvoja žena nimata drug drugemu več kaj povedati?

— Kako se ti motiš, dragi moj! Ko bi le slišal, koliko mi ima moja žena povedati!

© 1931 Adler

ADLER FAVORIT Gospodar ceste

Potovanje z Adlerjem je divno! Vi in Vaš voz sta si kakor dva prijatelja, hvaležni ste mu za njegovo vztrajnost, za njegovo zanesljivost in za njegovo moč.

V njem se počutite popolnoma varnega: glavne Adlerjeve zavore odvrnejo vsako nevarnost! Kadar oddirjate po cesti, Vam ni treba drugega, kakor da pritisnete nalahko na pedal Adlerjevega centralnega mazilnega sistema, pa je namazanih 24 mazalšč šasijske.

To je komfort! To je ADLERJEV FAVORIT, vozilo vseh tistih, ki veliko zahtevajo! Kdor se vozi z Adlerjem, ga zna ceniti!

Poizkusite!

GLAVNO ZASTOPSTVO:

ING. C. R. LUCKMANN, Ljubljana, Ahacljeva cesta 10.

„To ni več zoprno!“

Namesto zoprnega
ribjega olja se daje
dandanes prašek

JEMALT

ki ima prav prijeten okus in se uživa suh ali pa v mleku raztopljen, prireja se pa iz dr. Wanderjevega sladnega ekstrakta in iz zajamčenih 30 odstotkov ribjega olja. Jemalt je pripraven zlasti za tiste, ki navadno ribje olje težko preneso ali ki ga sploh ne preneso.

D o b i v a s e p o v s e h l e k a r n a h .

Družinska idila.

Teta: Kdo je ubil ogledalo?

Mala: Mama. Ampak ona ni kriva. Kriv je papa, ker se je pripognil, ko mu je mama zagnala krožnik v glavo.

Razumeta se.

Gospod (izvožčku): Moja tašča se mora odpeljati s prvim vlakom — podvizajte se, da ne zamudite!

Izvožček: Bodite brez skrbi, gospod. Vozil jo bom, kakor da vozim svojo!

Klobuk.

Mož sedi v cirkusu s svojo ženo. Pred njim sedi blondinka z rdečim klobukom na glavi. Mož se začne vsajati zaradi tega klobuka. Blondinka se užaljena obrne:

— Ali vam je kaj na poti moj klobuk?

— In še kako! Odkar ga je moja žena videla, govori ves čas, da mora tudi ona imeti takšnega.

Maskaradni kostum.

V trgovino, kjer so izposojali kostume za maskarade, pride gospodična in si izbere ciganski kostum. Ko ga je že plačala, ji reče trgovec:

— Gospodična, kaj boste le vzeli ta kostum? Nikarte! Lansko leto se je gospodični Marti Veseličevi zgodila v njem nesreča. Dobila je dvojčka...

Pojasnilo.

Gospod Zupin sreča na ulici svojega soseda Trpina, vsega razpraskanega.

— Za božjo voljo, kaj se ti je pa zgodilo? Daj, da te popeljem domov, da te bo žena negovala...

— Pusti me na miru, prosim te! Saj ravnokar prihajam iz te nege.

Materin svet.

Hčerka: Mama, povej mi, kdo mora odnehati, kadar se spreva, moj zaročenec ali jaz?

Mati: Pred poroko ti, po poroki pa on.

Sumljiva reč.

Mož: Čudno je to s to luknjico na tvoji nogavici, Marija.

Žena: Zakaj? To se lahko marsikomu pripeti.

Mož: Vem. Ampak ko si šla pred dvema urama k zobnemu zdravniku, je bila nogavica z luknjico na desni nogi, zdaj je pa na levi...

Etonfrizura.

— Jaz bi nikdar ne mogel dovoliti svoji ženi, da nosi etonfrizuro.

— Kaj pravite? Pa vaša žena vendar nosi takšno frizuro.

— Ampak ne z mojim dovoljenjem.

Stari časi.

Gospodinja (otožno): Ah, kje so tisti lepi časi, ko so bile služkinje še tako dobre in poštene!

Služkinja: I no, kaj se če! Vzel jih je vrag hkrati z dobrimi in poštenimi gospodinjami.

Oba enaka.

Učitelj klavirja: Gospodična, pazite no malo, kako igrate! Človek vam mora ves čas na prste gledati.

Gospodična: In vam tudi...

Misli o zakonu.

— Kaj mislite o zakonu?

— Zakon je tedaj srečen, kadar se oba, mož in žena, začneta čutiti, kakor da nista oženjena.

PRAKTIČNI NASVETI

Dr. Oetkerjeva zmes za kolače. Iz 14 dkg sirovega masla, 3 jajec, $\frac{1}{4}$ litra mleka in enega zavoja dr. Oetkerjeve zmesi za kolače lahko napraviš v pol uri prav tečen kolač, ki ga posebno otrokom in bolnikom priporočamo.

Zmešaj 14 dkg sirovega masla s 3 rumenjaki, dodaj 1 zavoje dr. Oetkerjeve zmesi za kolače, $\frac{1}{4}$ litra mleka in trd sneg od 3 beljakov. Testo naj gostò teče z žlice. Peci ga v dobro namazani pekači ob srednji vročini.

Dr. Oetkerjevo zmes dobiš pri trgovcu. Cena zavoju Din 12.—

Zamorska krema.

10 dkg zmletega sladkorja žgemo s koščkom sirovega masla tako dolgo, dokler lepo ne zarumeni, in ga polijemo z vročo črno kavo, da se raztopi. Iz enega zavojčka dr. Oetkerjevega praška za vanilijino kremo Dibona napravimo po navodilu iz $\frac{1}{4}$ l mleka in 2 rumenjakov go-

stejšo kremo, jo vlijemo potem počasi na žgani sladkor, pustimo, da malo zavre, in ves čas pridno mešamo. Mešamo jo tudi še potem, ko jo potegnemo od ognja. Ko se krema shladi, primešamo še trd sneg iz 2 beljakov. Kremo denemo v široke kozarce, na vrh pa kupček stepene sladke smetane in jo serviramo mrzlo. Še boljša je, če jo postavimo na led.

Mandljev prepečenec.

2 celi jajci, 6 dkg sirovega masla, 5 dkg sladkorne moke in 1 zavitek dr. Oetkerjevega vanilina vmešamo; dodamo sok in lupino od pol limone, 8 dkg poparjenih olupljenih in na drobne rezine zrezanih mandljev in 1 zavitek dr. Oetkerjeve zmesi za kolače, pa vdellamo vsi v gladko testo. Testo denemo v podolgo-

vato pekačo (za prepečenec), ki pa ne sme biti do vrha polna, in pečemo prilično 40 minut pri zmerni vročini. Drugi dan zrežemo pecivo na rezine, ki jih potem popečemo še na obeh straneh.

Huzarski kolački.

8 dkg sirovega masla, 2 rumenjaka, 8 dkg sladkorja, malo dr. Oetkerjevega vanilina, sok in lupino od pol limone, 12 dkg moke in 5 dkg dr. Oetkerjevega gustina vnetemo na deski hitro v testo. Iz testa oblikujemo majhne krogljice in naredimo vanje jamico. Kolačke po- mažemo z rumenjacom in jih prav počasi pe- čemo v pečici. Ko se ohladi, napolnimo jamice z marmelado.

Ajdova torta.

4 rumenjake vmešamo s 14 dkg sladkorja, dodamo 5 dkg nastrgane čokolade (lahko tudi raznih dišav in nekolikolimonovih lupin), sneg iz 4 beljakov in nazadnje 7 dkg najboljše ajdove moke ali pa dr. Oetkerjevega gustina, po- mešanega s $\frac{1}{2}$ zavitkom dr. Oetkerjevega pecilnega praška, in pečemo pol ure.

Ko je torta ohlajena, jo prežemo, napol- nimo z marelčno marmelado in prevlečemo z limonovim ledom.

Limonov led. Sok iz pol limone vme- šamo s 14 dkg sladkorne moke, 8 dkg sladkor- ne moke pa še posebej skuhamo, da se od žlice potegne, in prilijemo sladkorni moki, ki smo ji vmešali limonovega soka, pa oblijemo torto s to zmesjo.

Čokoladna torta.

5 dkg sirovega masla, 21 dkg sladkorja in 1 celo jajce mešamo eno uro; nato dodamo nekoliko limonovega soka, košček muškatega oreha, po 5 zrnč nageljnovnega popra in na- geljnovnih žbic, vse dobro stolčeno, 25 zmle- tih češpljevih jedrc, 2 žlički kakava, $\frac{1}{4}$ litra mleka in 20 dkg moke, vmešane z enim zavit- kom dr. Oetkerjevega pecilnega praška. Testo vlijemo v nizek tortni obod, ki ga poprej na- mažemo z maslom, in pečemo ob zmernem ognju $\frac{3}{4}$ ure.

Torto prevlečemo s čokolado in okrasimo s sladkorno glazuro.

DRAGO GORUP & Co.

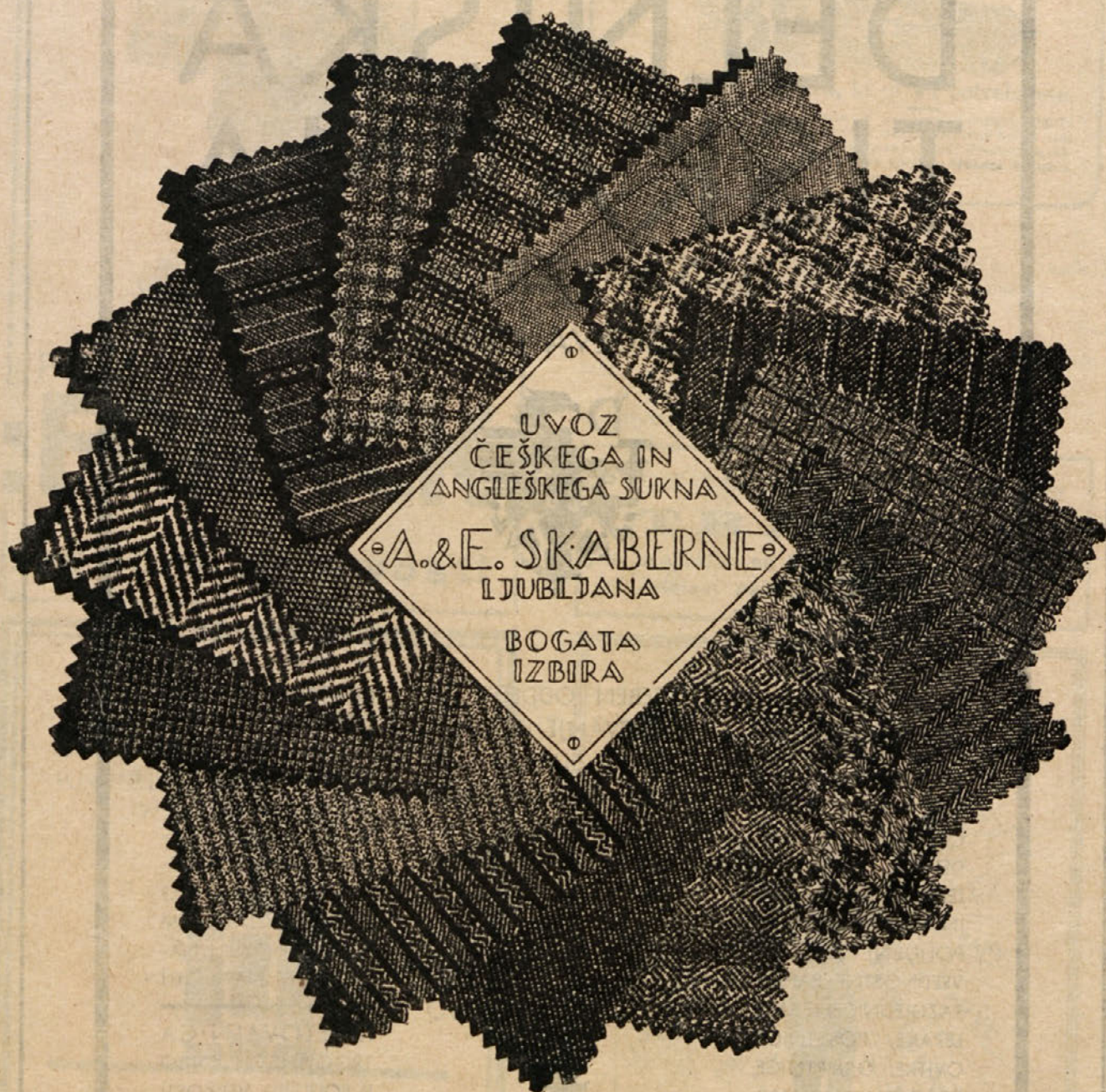
L J U B L J A N A

Miklošičeva cesta 14

KONFEKCIJA

IZDELOVANJE

PRODAJA

DELNIŠKA TISKARNA

D. D. V LJUBLJANI
MIKLOŠIČEVA CESTA 16

BRZOJAVNI NASLOV: DELTISK
TELEFON 2132

RAČUN POŠTNE HRANILNICE
ŠTEV. 11.630

TISK IZ IZDOLBE-
NINE V BAKRU
(BAKROTISK)

TISKARNA IZVRŠUJE
VSAKOVRSNE TISKO-
VINE, KNJIGE, REVIFE,
ČASOPISE, DIPLOME,
DELNICE, SREČKE, KO-
LEDARJE, ENOBARVNE
IN VEČBARVNE SLIKE
POLJUBNE VELIKOSTI,
VREDNOSTNE PAPIRJE,
RAZGLIEDNICE, LETAKE,
LEPAKE, POSETNICE,
OVITKE, OSMRTNICE,
POROČNA NAZNANI-
LA, OVOJE ZA RAZNE
INDUSTRIJSKE IZDELKE

POSEBEN ODDELEK ZA
IZVRŠEVANJE IZVIRNIH
RISB IN SLIK ZA RAZ-
LIČNE REKLAME, VRED-
NOSTNE PAPIRJE, ILU-
STRACIJE, UMETNIŠKO
OPREMLJANJE KNJIG,
REVIJ IN POLJUBNIH
NAROČENIH TISKOVIN
SKICE NA ZAHITEVO

KNJIGOVEZNICA
JE OPREMLJENA Z
MODERNIMI STROJI IN
NAJNOVEJŠIM MATE-
RIALOM TER IZDELUJE
RAZLIČNA DELA, KI
SPADAJO V KNJIGO-
VEŠKO STROKO, NA-
DALJE IZVRŠUJE UMET-
NO VEZAVO KNJIG
Z ROČNIM ZLATENJEM
PO ORIGINALNIH NA-
ČRTIH IN NAROČILU

IZDELOVALNICA
TRGOVINSKIH KNJIG
V POLJUBNI VELIKOSTI
IN OBLIKI Z LASTNIM
ČRTALNIM STROJEM

PRAVI
FRANCK
 vedno
odlična kakovost!

To je **tista** britvica, ki jo **Vi** potrebujete, samo ta britvica je izdelana iz pravega srebrnega jekla **Kayser Ellison Sheffield**, zato še vedno limentno brije, tudi če ste jo že osemkrat rabili. Dobiva se povsod! Predprodajalcem jo pošilja tranzitno skladišče **Gustav Husser & Sohn, Wien VII., Richter gasse 10.**

Diskrecija.

— Milostna gospa, tisti gospod je prišel, ki je vselej brat milostne gospe, kadar je naš gospod doma.

Bolna tašča.

Zdravnik: Tako je, dragi prijatelj, kar se tiče vaše tašče, morate biti na najhujše pripravljeni!

Zet: Za božjo voljo, doktor! Vi torej mislite, da bo — ozdravela?

Nosite perilo znamke
„TRIGLAY“
 in prepričali se boste, da je v trpežnosti in izdelavi najboljše in tudi najcenejše.

SALDA-KONTE
 ŠTRACE — JOURNALE
 ŠOLSKE ZVEZKE — MAPE
 KNJIŽICE ZA ODJEMALCE
 RISALNE BLOKE
 ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH

**KNJIGOVEZNICA
 K. T. D.**

V LJUBLJANI
 KOPITARJEVA ULICA ŠTEV. 6
 (II. NADSTROPJE)

TVORNICA KEM. IN OLJ. BARV LAKOV, FIRNEŽA IN STEKLEK, DRUŽBA Z. OZ. LJUBLJANA

ORIENT

LAKI
 TERPENTINE
 STROJNO ODE
 UMETNIŠKE BARVE
 PRAŠNO ODE
 COPIČI
 FIRNEŽ
 ŠOLSKE BARVE
 SUHE BARVE
 PRISTNE OJLNATE BARVE

PRODAJALNA
 DUNAJSKA C. 14
 LJUBLJANA
 POLEGTRGOVINA
 SCHNEIDER EVEROVŠEK

PRVOVRSTNI MATERJAL-NIZKE CENE!!

OB VSAKI PRILIKI SE SPOMNITE,

da so „Jutrovi“ „Mali oglasi“ v Sloveniji najuspešnejša, najcenejša in najhitrejša **posredovalnica za službe** vseh vrst, **za prodajo in nakup** vseh stvari, **za nepremičnine, lokale, podjetja, kapital, ženitve in za vse drugo**

V teku **enega** leta je bilo po „Jutrovih“ „Malih oglaših“ uspešno posredovano v nad **40.000 primerih**

Ugodnosti posredovanja po „Malih oglaših“ se more z lahkoto poslužiti **vsakdo**. Treba je le svojo željo sporočiti na naslov: **Oglasni oddelek „Jutra“ v Ljubljani, Prešernova ulica 4**. Pri naročilu je pristojbino poslati v znamkah ali v denarju naprej, za vsako besedo 50 par. Za oglase trgovskega značaja, dopisovanje in ženitve se računa od vsake besede 1 Din

NE POZABITE!